امپریالیزم

د ځوانانو لپاره

لیکنه: محمد رضا قرباني

پښتو ژباړه: خسرو ګلسرخي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

یــادونــه

ملګرو! یاد کتاب چې د ایراني ملګري ښاغلي محمد رضا قرباني لخوا په ۱۳۵۹ کال کې کښل شوئ دی؛ د هغو ځوانانو او کسانو لپاره چې د لومړي ځل لپاره غواړي د مارکسیستي ادبیاتو په ځانګړي ډول د مارکسیستي سیاسي اقتصاد سره بلدتیا وموميي،خورا ګټور تماميږي. همدارنګه یاد کتاب د سیاسي اقتصاد د پیچلو مسائلو او د زیارکښانو د لومړي مشر ملګري مارکس په[کپیټال] نومې کتاب باندی د لاښه پوهېدو په موخه نسبتاً اغېزمند تمامېدئ شي او دا چې یادکتاب د ډېر ساده او هوسا متن لرونکی دی نو د هیواد ټولو ځوانانو بالخصوص هغوی ته چې غواړي په لومړي ګام کې خپل هیواد د امپریالیزم له وحشي جبره او په دویم پړاو کې د هیواد او نړئ زیارکښه طبقه د پانګې له ژغ څخه وژغوري د علمي قطب نما پحیث ورته د لوستلو توصیه کوم.

البته په دې برخه کې یوې موضوع ته لنډه اشاره کوم؛ هغه دا چې په یاد کتاب کې د نرخ سود(د ګټې نرخ) اړوند یو ژوندی مثال وړاندي شوی دی خو په تاسف سره چې د مثال دویمه برخه له یو څه نیمګړتیا او تر کومه چې زه انګېرم له یو لړ حسابي ستونزو سره هم مخ ده چې د سمولو په موخه مې ډېره هڅه وکړه خو ونه توانېدم چې یاده برخه لکه څنګه چې باید وي اصلاح کړم نو د همدې لپاره مې د یاد مثال په لومړۍ برخه چې تر ډېره د متن مفهوم تر لوستونکو رسوي، بسنه وکړه...چې په راتلونکې کې به حتماً دا تشه له منځه یوسم...

د دې کتاب پورته مثبتو ځانګړنو ته په کتو سره وایم چې که ملګرۍ قرباني ژوندۍ وي له همدې ځایه ورته سور سلام او که له نړۍ څخه یې سترګې پټې کړي وي نو پاک روح ته یې ډېر ډېر درودونه استوم...او په پای کې د ملګري لال پاچا پتنګ څخه په ټوله واقعي خلقي مینه مننه کوم چې د یاد کتاب د پښو ژباړې په سمونې او تایپلو کې یې نه ستړې کېدونکې مرسته راسره وکړه...

خ – ګلسرخي

۱۳۹۹ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهار وختي د کلي خلک یو یو د خپل ورځني کار په موخه له خپلو کورونو څخه بیرون ته راوتل،هټیوالو د خپلو هټیو دروازې پرانیستلې او د میزونو تر شا د پېرېدونکو په تمه ناست ول.ښځې او ماشومان د وچې ډوډۍ د اخیستلو په موخه د نانوایي لور ته تلل او بیا د پنیر،شیدو او نورو اړتیا وړ توکو رانیولو لپاره د څو نورو هټیو لور ته چې هلته موجود ول،ورتلل.

په دې وخت کې سړی هم له کوره دباندې راووت،خو هغه بار چې د ده په اوږو ؤ، داسې معلومیده چې د سفر هوډ لري.

د هغه ځیره ټولو ته د پیژندلو وړ وه. کله چې هغوی د ده په اوږو بار ولید مخې ته راغلل او په ګډه سره یې وویل:له خیره؟

سړي ځواب ورکړ:د آزادۍ ښار ته ځم.

خلک چې له پخوا نه د دې ورځې په تمه ول خوښ او ترې را چاپېر شول او ده ته ئې د بریالیتوب هیله وکړه.

سړي د آسمان په لور وکتل، دا چې آسمان شین او ځلیدونکی ؤ نو نوموړي د رضایت په موخه مسکا وکړه، سر یې ښکته او پر خپله مخه روان شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو چې د هغه په لوري د مهرباني او امید نظر درلود ځنګ ته شول او نوموړي ته یې لار پرانیستله.

سړي کلی شاته پرېښود او ځنګله ته ننوت خو له یو څه مزل وروسته ناڅاپه له یوه وږي لېوه سره مخ شو.

لېوه چې تیاره مرۍ ومونډله ژبه یې په شونډو تېره کړه او وویل:اې ځلمیه! ځان دې د مرګ لپاره تیار کړه،ځکه غواړم چې ودې خورم.

سړي:وویل ما څه کړي دي چې غواړې ومې خوري.

لېوه:تا کوم کار نه دی کړی خو زما خوی همداسې دی چې د لوږې په وخت کې انسانان او نور ځاروي ښکار او خپله ګېډه پرې مړه کړم.

سړي وویل: ته ډېر بې رحمه یې.

لېوه وویل: زما ګناه څه ده؟ زه لوږې بې رحمه کړی یم.

سړي وویل: خو زه داسې یوه هیله لرم چې باید ورته ورسېږم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېوه وويل: هغه هيله څه ده؟

سرۍ وويل: آزادۍ ته رسېدل.هو زه غواړم چې د آزادۍ ښار ته ورسېږم او خلکو ته آزادۍ راونيسم.

لېوه وويل: اوس چې داسې ده نو زه په يوه شرط ستا له خوړو څخه ډډه کوم او هغه دا چې زما لپاره به هم آزادۍ رانيسې، که دا کار وکړې زه په آرامه سره کولۍ شم چې پرته د شپانه او د هغه د سپيو له وېرې د مږانو په رمه حمله وکړم.

سرۍ قول ورکړ چې لېوه ته به آزادۍ اخلي او بيا يې خپله لارونيوه،لمر د ونو له ښاخونو خپله رڼا ځلولوه.د سرۍ د ګامونو غږ د مرغانو په آوازونو کې ورکيده.نيمه ورځ وه چې ستړې او ستومانه د ونو په منځ کې د دمې لپاره کښېناست،ډوډۍ او پنېر يې نوشيجان کړل،را ولاړ شو او خپله لاره يې ونيوله چې ناڅاپه هوسۍ مخته ورغله.

هوسۍ وويل:ته هماغه سرۍ يې چې د آزادۍ ښار ته ځې؟

سرۍ ځواب ورکړ: هو. خو ته له کومه پوهېږې؟

هوسۍ وويل: هغه مرغه چې سره ملګري يو دا خبره تر ما راورسوله.

سرۍ وويل: مرغه له کومه پوه شو؟

هوسۍ وويل: له لېوه سره يې ستا خبرې اوريدلي دي.

سرۍ نورې خبرې ونه کړې او څرنګه يې چې غوښتل حرکت يې وکړ،هوسۍ ورته وويل،وعده راکوې چې ما ته به هم آزادۍ اخلې؟ سرۍ د هوسۍ غوښتنې ته پام ونه کړ،هوسۍ ورته وويل هماغه لېوه چې تا سره يې خبرې کولې زما آزادۍ يې سلب کړې او زما ژوند يې تريخ کړی. زه د هغه د نه خوشې کېدو په موخه آزادۍ غواړم.

د سرۍ زړه د هغې په حال وسوځيده او قول يې ورکړ چې آزادۍ به ورته اخلي او خپلې لارې ته يې دوام ورکړ.

د لمر لوېدو په وخت د ځنګله پای ته ورسېده، آسمان پاشلو ورېځو نيولی ؤ په سختۍ سره يې د تپې سرته ځان ورساؤ.

ښار په ښه توګه سره ښکاريده، بار يې په ځمکه کېښود او خپله کېناست تر څو لږ آرام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له یوڅه موده کله چې تیاره شوه پاڅیدو او له تپې نه د ښار په لور وخوځید،د ښار مغازې یوه په بله پسې بندیدلې او په لارو کې تګ راتګ کمېدو.

له کړکیو د څراغونو رڼا له ورایه بریښیده.سړي له یوه لاروي نه وپوښتل:چیرته کولۍ شم چې آزادۍ وپېرم؟ لاروي ځواب ورکړ،ټول دکانونه یې لري.

بل سهار په داسې حال کې چې درې بستې یې په لاس کې وې د خپل ښار په لور روان شو،آزادۍ مخکې له مخکې بسته بندي شوي وې،یوه بسته یې د ځان او خپلو ښارمندانو لپاره، یوه د هوسۍ او بله هم د لېوه لپاره وه،ځنګله ته ننوت له ونو ورتېر شو او هغه یې غوټه غوټه ترشا پریښودې ورسته له ډېر پلي مزل څخه تر هوسۍ ورسېدو.یوه بسته یې هغې ته ورکړه.

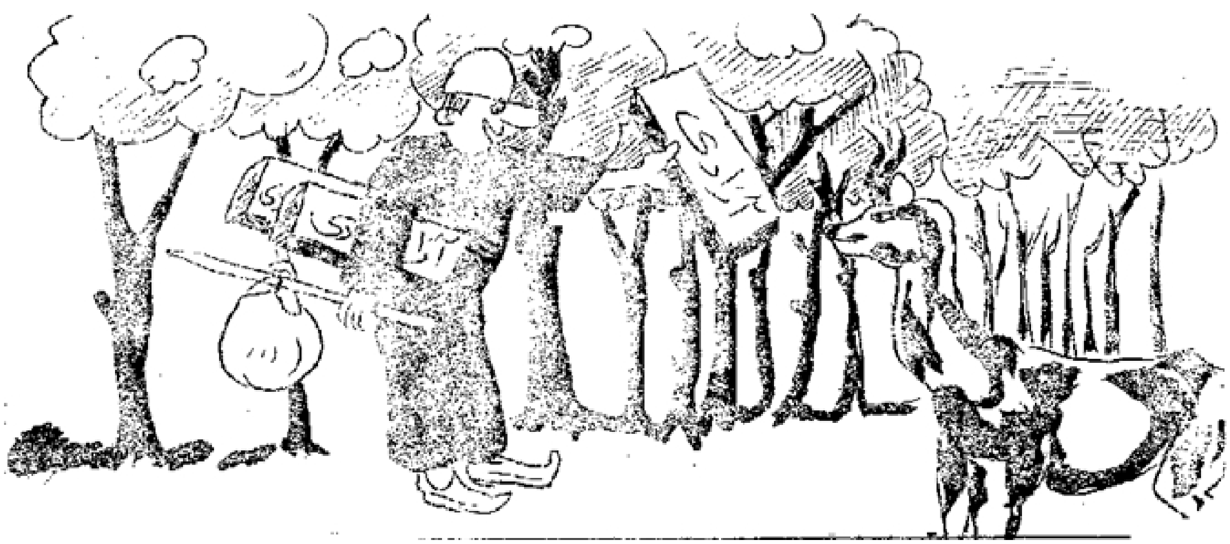

لاره کې لېوه هم خپله د آزادۍ بسته ترلاسه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له هغې په ډېرې چټکۍ سره يې د خپل ښار په لور ګامونه واخيستل او ښار ته ورسېده،يو ځلې د کور په لور لاړ کړکۍ او ورونه يې وتړل ترڅو د بستې د سر په خلاصولو سره آزادۍ ونه تښتي له ډېرې ليوالتيا وروسته يې د بستې سر خلاص کړ.ګوري چې يو مرغه له بستې را بهر او په پنجرې کېناسته،سړی ګوته په غاښ شو چې دا اوس څه ډول آزادۍ ده؟

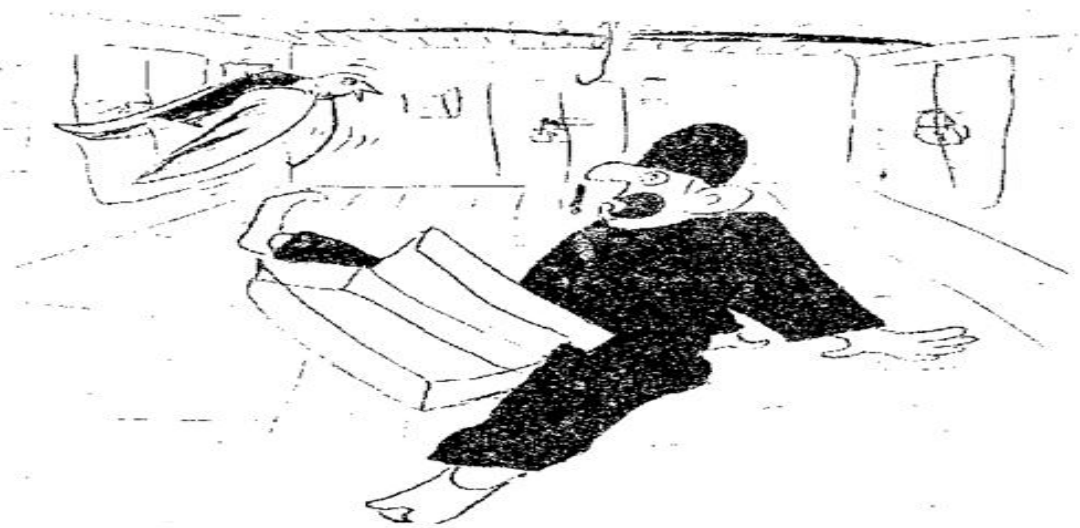

مرغه په خبرو شو او وېې ويل:دا ته دې آزادي پسې ګرځې،خو هغه ښار ته چې ته تللی وې او ستا په خيال چې آزادي دې را ونيوله هغه هم د دې هيواد يو ښار دی. که هلته آزادي وی نو دلته به هم وه خو دا چې په ښارکې مرغه ته آزادی ويل کېږي او هلته مرغان هم ډېر دي نوم يې د آزادۍ ښار ګرځيدلی او بل دا چې ګرانه دوسته آيا آزادۍ د پيرلو وړ ده؟

سړي وويل: آيا له دې پرته بله لار هم شته؟

مرغه وخندل او وېې ويل: اول خو دا ووايه چې ته د څه لپاره آزادۍ غواړې ترڅو زه هم دا درته ووايم چې څنګه بايد تر آزادۍ ورسيږې.

سړي وويل:غواړم چې هغه خلکو ته ورکړم ترڅو له پانګوالو ونه ډار شي او آزادانه هر هغه څه چې وغواړي ووايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریښتیا دا چې زموږ د هیواد خلک په ځانګړي ډول هغوی چې کارخانو کې کار کوي، سره له دې چې له سهاره تر ماښامه زیار باسي خو بیا هم ډېر بې وزله او وږي دي. سرې خبرې غوڅې کړې او د پنجرې لور ته راغی،پنجره یې پرانیستله او مرغه ته یې وویل هغه دودونه وینې؟

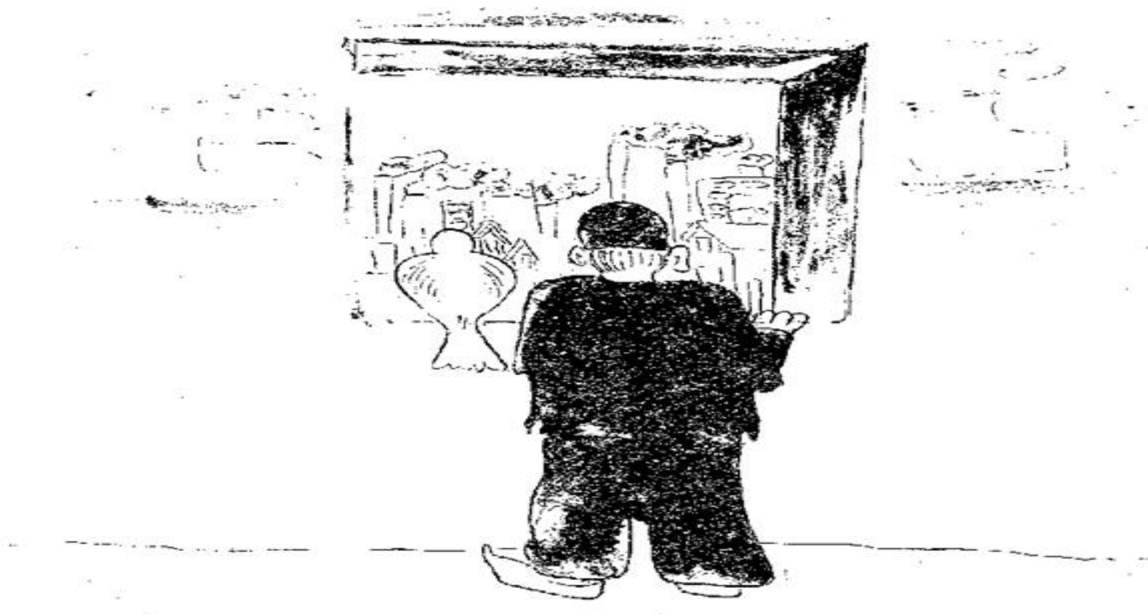

مرغه وویل: هو.

سرې وویل: هغه د کارخانې دودونه دي. د ډېرو کارګرانو کورونه چې کنډوالو ته ورته دي همالته دي د آولادونو لوبغالي یې په خاورو او چټلیو کې دي. هغوی سره د ټولو زخمتونو چې ګالي یې بیا هم تر ټولو ناداره او بې وزله دي.خو د کارخانو خاوندان پرته له کوم زیاره د ښو ماڼیو او سترو حویلیو لرونکي دي؛ ښه خواړه خوري او ګران بیه مشروبات څښي لنډه دا چې ټول ژوند په عیاشۍ او خوښۍ کې تیروي. دوی سره له دې چې ځانونه د کارخانو خاوندان ګڼي د هیواد په ټولو چارو کې هم برلاسي دي.مثلاً یو له دغو پانګوالو څخه د هیواد ولسمشر هم دی چې هیڅوک یې په وړاندې خبرې نه شي کولای هو ګرانه مرغه! ما آزادۍ اخیسته تر څو یې زیارکښې طبقې(کارګرانو)ته وسپارم چې آزادانه خپل رنځونه او غوښتنې بیان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: هماغسې چې آزادۍ پېرل کېږي نه ورکول کېږي هم نه! آزادۍ باید ترلاسه شي.د آزادۍ لپاره باید شعوري مبارزه ترسره او وینه ورکړل شي.لنډه دا چې د دې هیواد خلک به هله رېښتیني ازادۍ او برابرۍ ته ورسیږي چې له خپل هیواد نه د امپریالېزم لاسونه لنډ کړي.

سرې پوښتنه وکړه: دا امپریالېزم بیا څه شئ دی؟

مرغه وویل: امپریالیزم د امپریال نه اخیستل شوی.امپریال یاني امپراطوري او د امپریالېزم مانا د امپراطورۍ څخه ملاتړ کولو ته وایي.امپریالېست هم هغه هیواد یا شخص ته ویل کېږي چې د امپراطورۍ پلوی وي. د امپراطورۍ نه موخه دا ده چې یوه حکومت ډېرې سیمې لاندې کړې وي او د هغو سیمو ملتونه دې ته اړ باسي تر څو د حاکم حکومت تابع واوسي.نو په دې آساس د امپریالیزم ساده مانا په نورو هیوادونو یرغل او نړیوال توب دی.امپریالېزم هغه مار ته ورته دی چې زرګونه سرونه لري پداسې حال کې ټول پوهیږي چې داسې کوم مار شتون نه لري خو زه دلته ځینې وختونه د امپریالېزم پرځای د زرسري مار یادونه کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د دې لپاره چې کله کله وکولئ شو د امپریالیزم اړوند په هوسا توګه سره خبرې وکړو.اوس راځو اصلي موضوع ته.

زر سرئ مار(امپریالیزم)په لومړیو کې زر نه بلکه د سرونو شمېر یې له سلګونو هم کم و. هر څومره چې یې عمر اوږدیده او ستریده د سرونو شمېر یې هم ورسره ډېریده؛ چې بالاخره په انګلستان کې د مار د سرونو شمېر تر زرو ورسېده کله چې مار زر سرئ شي په دې مانا چې زوړ شوی او د ژوند وروستئ پړاو تېروي.

سړي وویل: منظور دې دا دی چې زر سرئ مار هغه مار دی چې زوړ شوی یاني امپریالېزم د پانګوالئ(سرمایه داریئ)وروستئ پړاو دی؟

مرغه وویل: هو د مار نه یې موخه پانګوالي او له زر سري مار څخه موخه امپریالېزم دی، نو کله چې پانګوالئ وده وکړي په پای کې خپل وروستي پړاو(امپریالېزم) ته ګام ور اخلي. دلته ده چې پانګوالئ نوره زړه او مرګ ته نږدې شوي ده.

سړي وویل: کولی شې چې د زر سري مار تږوله کیسه راته وکړې؟

مرغه وویل: ما هم همدا غوښتل؛ آلبته که زغم یې ولرې. دا کیسه خوله په خوله زموږ له پلرونو او میندو تر موږه را رسیدلې ده.

ول نه ول زما او ستا پرته نور ډېر څېزونه ول؛ پدې ځمکه ډېرئ هیوادونه شته چې هلته هم مارونه شتون لري، خو هغه وخت یو یې هم زر سرئ نه و ترڅو چې له دې ډلې څخه په یوه هیواد کې د مار سرونه ډېر شول،آلبته تر زرو ونه رسېدل خو نور څه پاتې نه وو چې د زرو خاوند شي د دې هیواد خلک ډېر بې وزله ول کله چې به د له هغوی نه پوښتنه وکړه چې ولې ناداره او بې وزله یاست په ځواب کې به یې ویل: زموږ قسمت همدا دی او د راتلونکي غوښتنه همدا ده!

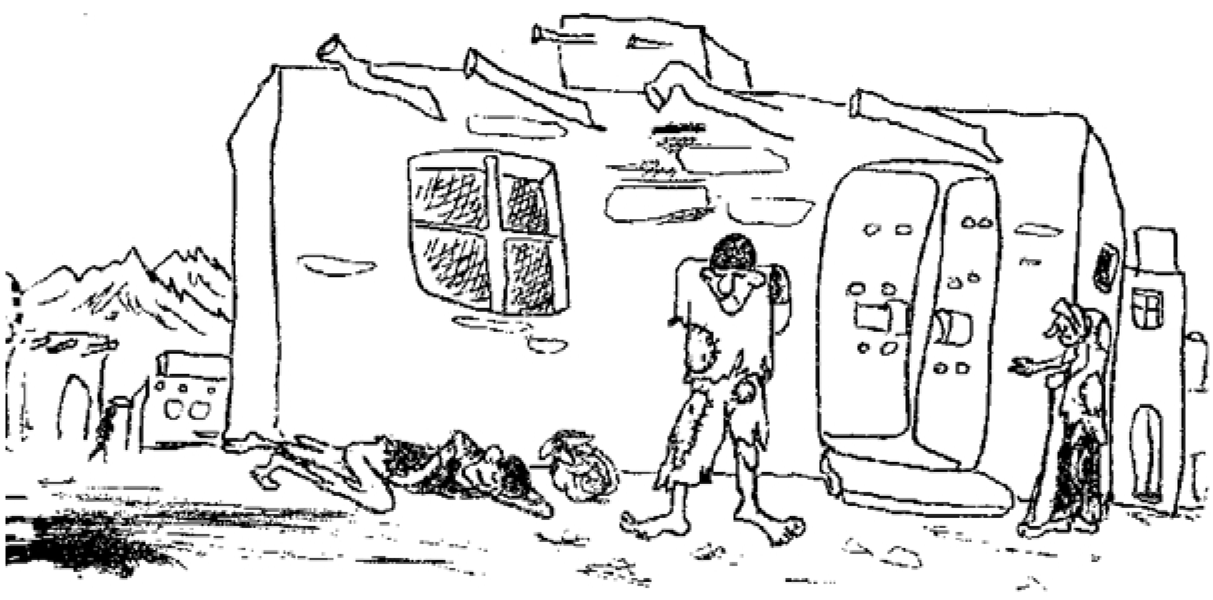

او دې ته ورته نورې خبرې خو اصلي لامل یې بل څه و او هغه هم د همغه مار شتون و چې زر سرئ شي. هو په هماغه هیواد کې ستر مار شتون درلود چې د هیواد ټول ثروت یې لکه سره زر،مس،آلماس،نفت او داسې نور ډېر څه یې لوټل او هر یو د ښه ژوند لرونکی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

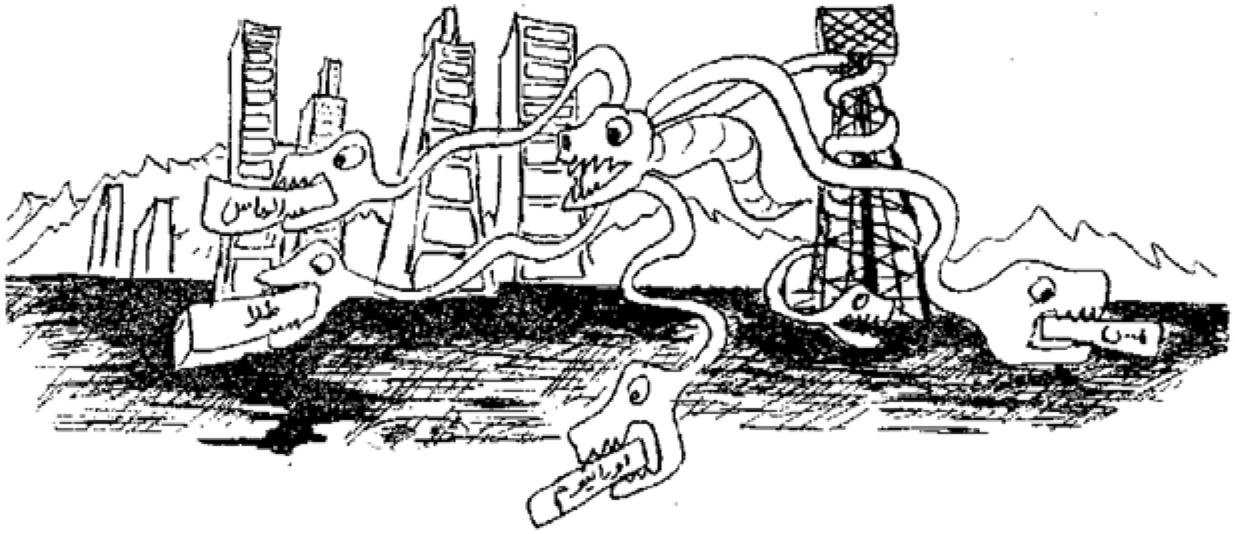

پاته دې نه وي سره له دې چې دا سرونه د يوه بدن غړي او مال وو او ټولو ته له يوه زړه وينه رسېده خو بيا هم په خپلو کې نه سره جوړيدل او هر يوه غوښتل چې ډېرې پيسې او ثروت ولري هغه و چې له يو بل سره په سيالۍ شول.

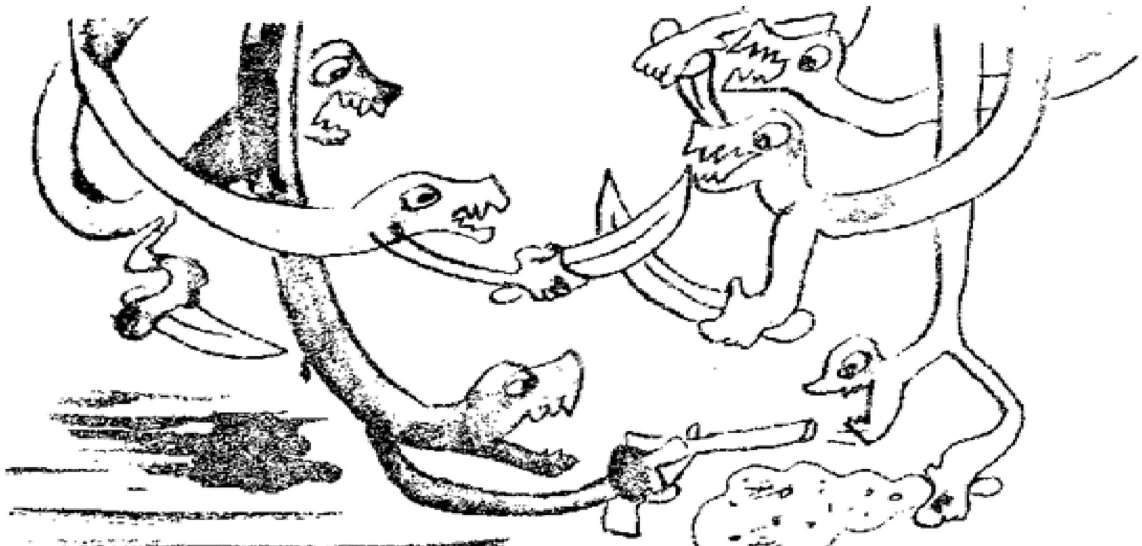

د مار په سرونو کې لس سره چې له نورو ډېر لوی ول، شتون درلود. د هغو کارګرانو شمېر چې د دې لسو سرونو ځخه هر يوه لپاره يې کار کاوه نسبت د هغو نورو سرونو د کارګرانو شمېر ته چې هغوی ته يې کار کاوه زښت زيات و.د ټولو کارګرانو شمېر شل زره تنه و له دې شلو زرو ځخه لس زرو يې د لسو لويو سرونو لپاره کار ترسره کاوه او لسو زرو نورو کارګرانو د پاتې نورو سرونو لپاره ياني د ټولو کارګرانو نيمايي د لسو سرونو لپاره او نيمايي نورو د ۹۹۰ سرونو لپاره کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

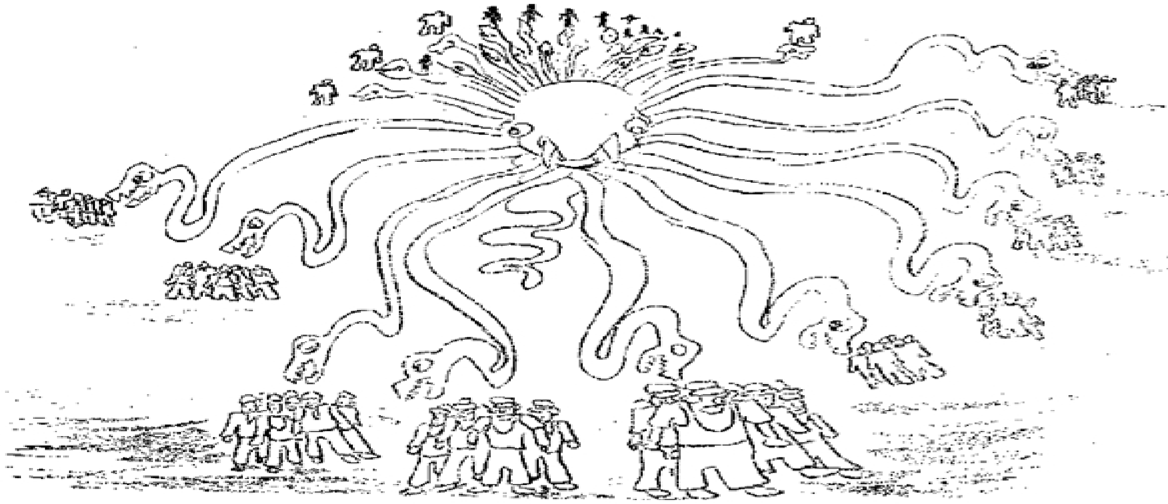

اوس ته خپله حساب وکړه چې کله د سرونو ترمنځ سیالۍ وې څرګنده ده چې لس لوی سرونه(لوی پانګوال)به ډېر تولید وکړي.

په واقعیت کې له نیمایي نه ډېر تولید شوي توکي د هغوی په لاس تولید شوي دي. لنډه دا چې وروسته له کلونو لس لوی سرونه دې پایلې ته ورسېدل:اوس چې زمونږ د ټولو له سیالۍ نه وروسته ټول تولید زموږ منګولو کې راټول شوئ ښه ده چې سره یو شو او سیالي تر شا پرېږدو.پدې ډول په آرامه سره کولی شو چې د خپلو توکو قیمت هر څومره چې زموږ زړه غواړي لوړ کړو او خپل تولیدات کنترول کړو او هم وړو پانګوالو(وړو سرونو)ته چې لا اوس هم غواړي سیالي وکړي ضربه ورکړو.

هو هغوی لس سره ول چې ترمنځ یې جوړښت ډېر په آسانه سره ترسره شو بالاخره آزادې سیالۍ سره له دې چې د ټولنې آړتیاوې یې په نظر کې نه نیولې د دې لامل شوه چې تولیدات په یوه ځای کې سره راټول شي.د تولید داسې یو ځای ټولېدنه (د تولید تمرکز)په پراوېزه ډول انحصار رامنځته کړ یاني دا چې آزاده سیالي په انحصار واوښته، دلته وه چې د مار د سرونو شمېر زرو ته ورسېد هغه دا چې پانګولۍ خپل وروستي پړاو امپریالېزم ته ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر پانګوال د دې لپاره چې ټول تولید په خپل لاس کې واخلي هڅه یې کوله چې په چل ول سره واړه/کوچني پانګوال دې ته اړ باسي چې یا له هغوی سره یو ځای شي تر څو له سیالۍ نه لاس واخلي او یا هم مات شي.د بیلګې په توګه د دې چل ول څخه یو څه داسې ؤ چې د تولید شویو توکو پیرودونکو او یا هم له ټولو پیرودونکو سره داسې تړون کاوه چې یوازې له دوی(ستر پانګوالو)څخه توکي واخلي یا مثلاً له کارګرانو سره یې داسې قرارداد تاړه چې یوازې د دوی لپاره کار وکړي او یا یې هم په هر چل او نیرنګ سره د هغو خامو موادو چې فابریکه کې د توکو د تولید لپاره ورته اړتیا وي - وړو پانګوالو ته د هغو د رسیدو مخه - ډب کړي او دې ته ورته نور داسې کړه وړه.

سړي وویل: واړه پانګوال په څه شکل له سترو پانګوالو سره یو ځای کېږي؟

مرغه وویل: واړه پانګوال له هغې پانګې سره چې د دوی په لاس کې وه په سهامي یا ونډه ییزو شرکتونو کې یې ګډون وکړ. یاني یو یا څو ونډې یې واخیستې.

سړي وویل: زه د ونډه ییزو شرکتونو آړوند په څه نه پوهیږم مهرباني وکړه که شوني وي لږ ډېر او په ساده ډول په دې اړه راته خبرې وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: وړاندې مې وویل چې د پانګوالو ترمنځ سیالي د دې لامل ګرځي چې تولید په یوه ځای کې سره راټول شي.دا،په یوه ځای د تولید راټولیدل واړه پانګوال له ناوړه وضعیت سره مخامخوي.

پانګوال پوهېدل چې د یوه صنعتي یا سوداګریز شرکت د رامنځته کولو لپاره لوېې پانګې ته اړتیا لیدل کېږي. ځکه چې که یو شرکت له کمې پانګې سره جوړ شي نه شي کولای چې دوام ومومي نو هغه وو چې د شرکت د رامنځته کولو په موخه یې لویه پانګه په نظر کې ونیوله دا پانګه یې په څو برخو وویشله مثلاً فرضوو چې د یو صنعتي شرکت د ایجاد لپاره لس زره افغانیو ته اړتیا ده.دا لس زره افغانۍ په لسو زرو برخو ویشي چې هره برخه یې له یوې افغانۍ سره برابره ده.اوس هر پانګوال د خپل وس په اساس یو یا څو برخو(ونډو،سهمونو) روپۍ ورکوي او د ونډې(سهام)یوه پاڼه ترلاسه کوي په دې شرکت کې بزګران هم کولای شي چې د ونډو خاوندان شي.هغوی کولای شي چې د یوې یا دوو افغانیو په ورکول سره د ونډپاڼو(سهام پاڼو) خاوندان شي.

سړي وویل: نو ونډه ییز شرکتونه د بزګرانو په ګټه دي؟

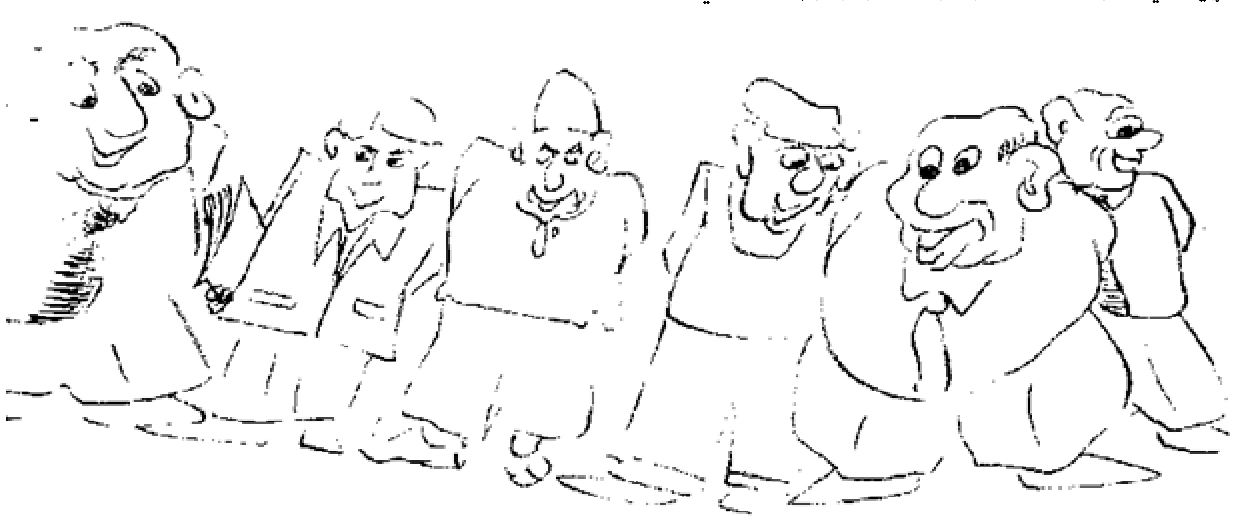

مرغه وویل:ظاهراً داسې ښکاري چې پانګوال حتی بزګرانو ته هم فرصت ورکوي چې پانګه اچونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: نو پرته له دې څه کيداى شي؟

مرغه وويل: ستر پانګوال هغه کار ته چې د دوى په ګټه نه وي لاس نه ور وړي نو سل په سلو کې دا هم يو چل دى.

ستر پانګوال سره له دې چې واړه پانګوال له مخې لرې کوي د هغوى پانګه هم د ځان لور ته راکاږي.روښانه ده چې په شرکت کې ستر ګډونوال ستر پانګوال دي.نو ځکه د شرکت هر کاره او د واک خاوندان همدوى دي.هغوى دې ۹۰۰۰ افغانيو نه ډېره پانګه ورکوي آلبته چې تل داسې هم نه وي کله کله ستر پانګوال د لسو زرو نه درې زره افغانۍ ورکوي خو سره له دې هم د شرکت واکمنان دي او پاتې نورو چې اوه زره افغانۍ پانګه يې ورکړې ده هيڅ کاره هم نه دي او د هغوى پيسې د څو سترو پانګوالو لپاره کار کوي.

نه پوهېږم چې پام دې شو او که نه؟ هغه دا چې ستر پانګوال له يوې خوا وړې پانګې(له وړو پانګو نيولې بيا د بزګرانو تر جزيي پيسو پورې)ځان سره ټولوي،او له بلې خوا واړه پانګوال له خپلې مخې لرې کوي او د هغوى د سيالۍ مخه نيسي.

سړي وويل: هو خو يو څه ته چې زما پام نه شو هغه دا چې دوى ولې له سيالۍ سره مخالف ول؟

مرغه وويل: لکه مخکې چې مې وويل،ستر پانګوال له نيمايي څخه ډېر توکي توليدوي ياني دا چې ډېرى توليد د دې سترو پانګوالو په لاس کې ؤ. اوس فکر وکړه چې ستر پانګوال هم ځواکمن او هم لوى دي ياني پانګه يې ډېره وه که يې غوښتي واى چې يو بل سره سيالي وکړي پرته له زيانه به له بل څه سره نه واى مخ شوي.

فرض کړه چې دوو پانګوالو توکر توليد کړى واى، او هر يوه غوښتي واى چې توليد يې ډېر او په ښه بيه خرڅ شي نو د دې کار لپاره يې په سيالۍ لاس پورې کاوه د مثال په ډول يوه لوړه بيه او بل ټيټه بيه ورته ټاکله نو ګورو : هغه يوه چې لوړه بيه ټاکلې وه توکر ورته په ځاى پاتې کيده او هغه يوه چې بيا ټيټه بيه ټاکلې وه هغه ښه ګټه ونه کړه.

هغه و چې دوى د خپلمنځي جوړښت(سازش)او يووالي په فکر کې شول ياني داسې اتحاديې يې تشکيل او پخپلو کې يې تړونونه وکړل چې په ګډه سره د خلکو جيبونه خالي کړي له هغه وروسته يې د توکو بيه په خپله خوښه پورته وړه.

سړي وويل:هغوى بيه څنګه کنترولوله؟ او د توليد په انحصارولو کې يې څنګه مرسته کوله؟

مرغه ځواب ورکړ: د کارټل،سنديکا،ټراستونو او نورو په مرسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

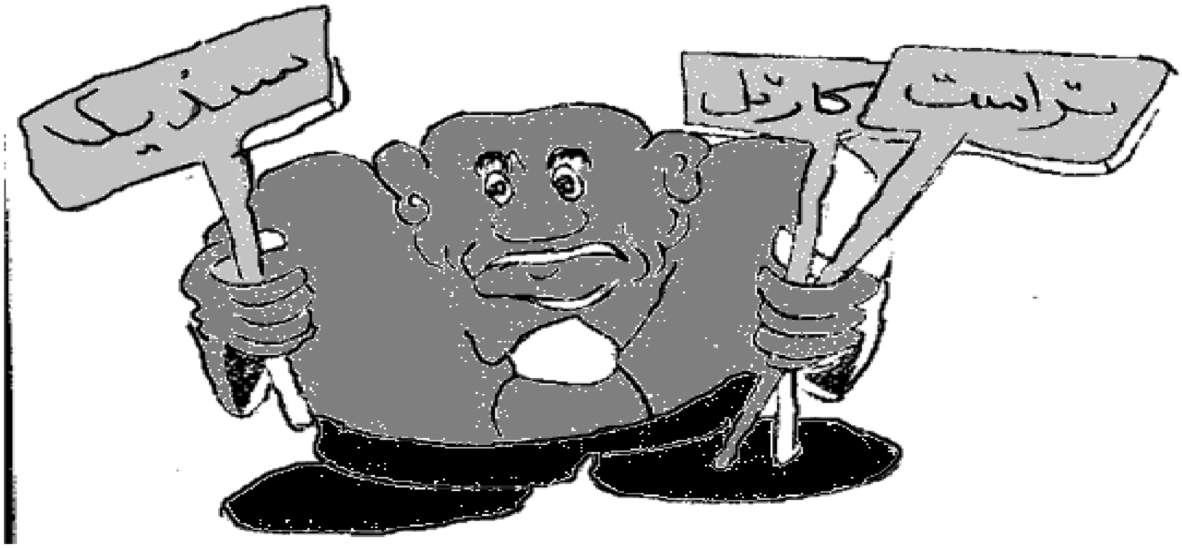

سرې وویل: کارټل،سندیکا او ټرسټ یاني څه؟

مرغه وویل: کارټل هغه تړون دی چې د سترو پانګوالو ترمنځ کېږي.کارټل د هغو توکو بیه او مقدار چې یوه فابریکه یې تولیدوي،ټاکي.

د دې تړون په آساس د خرڅلاو بازارونه هم د سترو پانګوالو ترمنځ ویشل کېږي.کارټل د پانګوالو ترمنځ هغه اتحاد دی چې په خپله خوښه پرته له کوم خنډ نه د توکو بیه ماسیوا له دې چې بل څوک خپل توکي په ارزانه بیه خرڅ کړي،لوړ کړي.

سندیکا،هم د پانګوالو یو داسې اتحاد دی چې د کارخانو او شرکتونو د اړتیا وړ خام توکي چې هغوی د تولید لپاره ورته اړتیا لري،پیري او د یادو تولیدو شوو توکو خرڅلاو هم د دوی په غاړه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټراسټ،هم د پانګوالو اتحادیه ده چې واک یې ډېر دی.ځکه د هغو پانګوالو په خاطر چې په ټراسټ کې یې ګډون کړی د هغو د صلاح او ګټې لپاره یو شرکت تعطیل(وځنډوي)او یا هغه له یوه ځایه بل ځای ته ولېږدوي.

هو ستر پانګوال د کارټلونو،سندیکاوو او ټراسټونو په وسیله خپل سیالان له منځه یووړل.

هغو دې قراردادونو پوسیله واړه پانګوال ټراسټونو،کارټلونو او سندیکاوو ته رادننه کړل.هر چا چې نه غوښتل دې اتحادیو ته ننوځي او سیالۍ سره یې علاقه درلوده روښانه ده چې د هغوی وضعیت به څنګه ؤ.

وړو پانګوالو نه غوښتل چې سیالي څنګ ته کړي او سترو پانګوالو سره یو ځای شي، سره له دې چې له شاتګ او ماتې سره مخ ول.خو آیا فکر کوئ چې انحصار به وتوانیږي تر څو په تمامه مانا سیالي له منځه یوسي؟ که داسې انګیرئ نو مطمیناً تیروتي یاست ځکه چې انحصار په کُلي ډول سیالي له منځه نه شي وړای.

سمه ده چې ستر پانګوال د انحصار په مرسته توانیدلي چې د توکو په سر د سیالۍ په اساس د بیې ټاکل له منځه یوسي خو د دې رقابت په له منځه وړو او انحصار په رامنځته کیدو سره د سترو پانګوالو ترمنځ چې متحد او خپل کې یې تړونونه کړي ول د خپلو توکو د ډېر تولید او خرڅلاو لپاره د ښو بازارونو د خپلولو او داسې نورو په سر نوي سیالۍ رامنځته شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو ګرانه ملګریه سیالي چې د توکو د تمرکز یا یو ځای راټولیدو او د انحصار د رامنځته کیدو لامل ګرځیدلي وه له منځه ولاړه خو نوي سیالۍ د سترو پانګوالو ترمنځ را ښکاره شوه.

لا تر اوسه مې له یاده نه دي وتلي چې د انحصار او سترو پانګوالو سره د بانکونو د مرستې آړوند هم یو څه درته روښانه کړم.

کله چې پانګوال خپله پانګه په کار اچوي د ګټې لپاره باید انتظار وباسي.دا ګټه په یوه وار په لاس نه ورځي ځکه چې توکي په پراویزه ډول تولید او پلورل کېږي مثلاً یو پانګوال په نظر کې ونیسئ. چې سل زره افغانۍ پانګه اچونه یې کړې دوی غواړي چې د دې پانګې ګټه هم په خپله پانګه ور اضافه کړي او همدارنګه خپلې فابریکې ته پراختیا ورکړي. خو آیا دا ګټه په یوه ځل د ده لاسته ورځي؟

روښانه ده چې نه! ځکه هره ورځ چې څومره توکي تولیدیږي او پلورل کېږي هغومره ګټه هم لږ لږ تولیږي.فرضاً په ورځ کې زر افغانۍ ګټه ترلاسه کوي خو هغه نشي کولای چې د یوې ورځې په ګټې سره خپلې فابریکې ته پراختیا ورکړي. نو هغه ده چې په تمه کېږي ترڅو سل ورځې پوره شي او د خپلې پانګې ټوله ګټه ترلاسه کړي نو بیا به پرې خپلې فابریکې ته پراختیا ورکوي. پدې توګه په سلو ورځو کې چې هره ورځ یو مقدار پیسې د پانګوال لاسته ورځي،بې لګښته پاتې کېږي او دا چې مصرف کړي یې نه دي هغه مقدار بانک ته سپاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

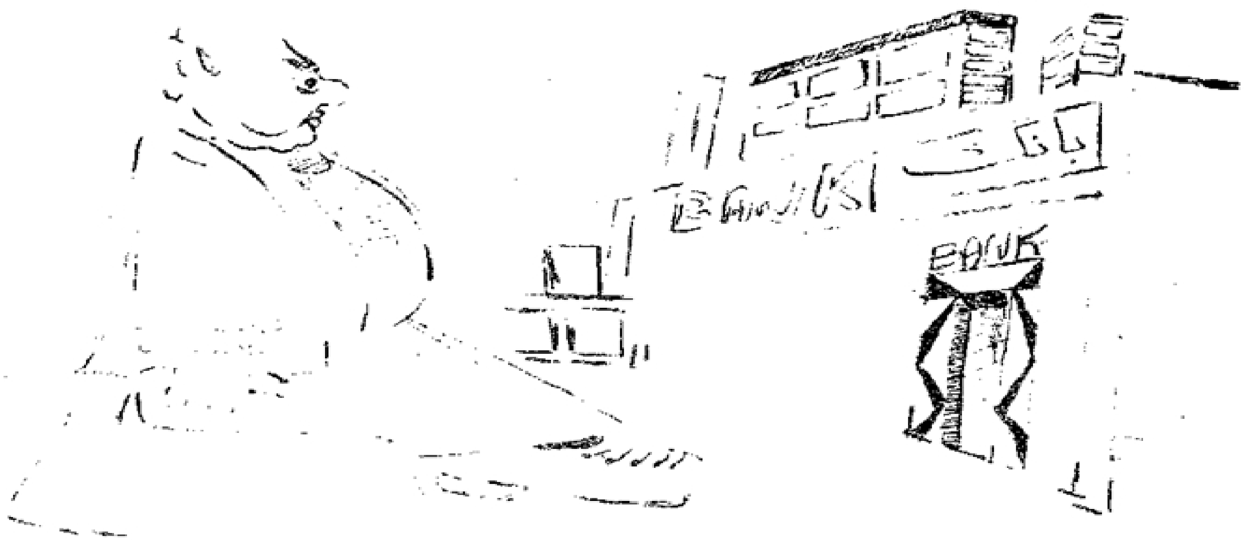

ټول پانګوال دا کار کوي.نو اوس حساب وکړه چې هر پانګوال خپله بې مصرفه پانګه بانک ته ولېږدوي نو څومره ډېره پانګه به په بانک کې راټوله شوي وي.

د سترو بانکونو په یوواڵي سره ډېره زیاته پانګه ټولېږي.چې هغې ته د پانګې تمرکز ویل کېږي.

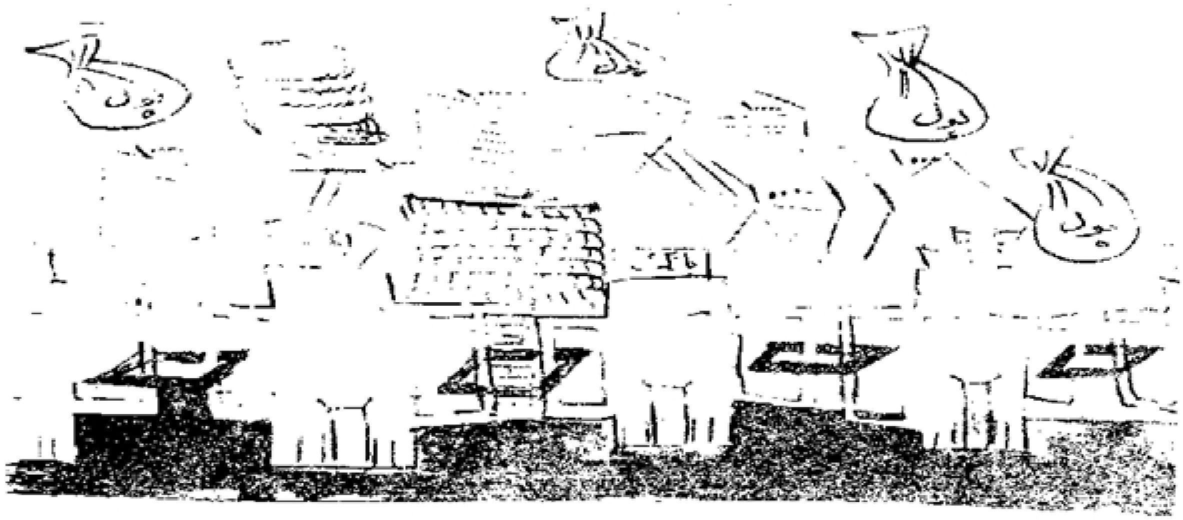

مخکې مو هم د ونډه ییزو شرکتونو پوسیله د وړې او لویې پانګې د ټولیدو په آره خبرې وکړې. خو هغه څه چې روښانه دي؛ دا دي چې دا پانګې په بانکونو کې بې لګښته نه پاتې کېږي ځکه نور پانګوال ورته اړتیا مومي او د قرض په نامه یې له بانکه اخلي او د یو څه مودې وروسته یې له ټاکلي ګټې سره یوځای بیرته بانک ته سپاري.آړینه ده روښانه یې کړم چې بانکونه په لومړیو کې پدې شکل نه ول تقریباً پنځه سوه اتیا کاله پخوا لومړی بانک په ایټالیا کې پرانیستل شو او څرنګه چې سوداګرۍ پراختیا وموندله په تدریجي ډول نورو ځایو کې هم بانکونه رامنځته شول او هغوی چې د بانکونو خاوندان ول دنده یې دا وه چې سمې پیسې له ناسمو بیلې کړي.په هغو وختونو کې بانکونه د پیسو د راکړې ورکړې مرکزونه ول خو نن ورځ دې پنځه سوه اتیاکاله پخوا نه توپیر لري نن سبا د بانکونو دنده دا ده چې بې ګټې پانګې راټولې او په ګټه لرونکو پانګو یې واړوي.د پانګو راټولیدل(د پانګې تمرکز)له انحصار سره ستره مرسته ګڼل کېږي او ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واضح ده چې دا تعریف په یوازې توګه د بانکونو د مهمو کړنو بیانوونکی نه دی نو اړینه ده تر څو دې ټکي ته اشاره وشي چې کله بانکونه بې ګټې پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي او هغې ته لوریٔ/جهت ورکوي یاني په دې ډول یاده پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي چې د سیالۍ د ورکېدا سره مرسته کوي.

هو بانکونه همدا غواړي چې سیالۍ له منځه یوسي او په ځای یې هر څومره چې لازمه وي، انحصار په ډېرې چټکتیا سره د هغې ځای ناستی کړي. بانکونه د ونډه ییزو پانو پلورلو سره د ونډه ییزو شرکتونو په رامنځته کولو کې بې ساري مرسته کوي. پاتې دې نه وي چې د بانکونو ډېری مدیران یاني د دې ونډه ییزو شرکتونو اداره کوونکي د بانکونو استازي دي.

سړي وویل: کولی شې چې په یوه یا څو بانکونو کې د پانګې د تولیدو مثال وړاندې کړې.

مرغه وویل: هو اته ویشت کاله پخوا په فرانسه کې له هرو سلو روپیو څخه شپږ شپیته روپۍ د شپږو لویو بانکونو پانګه یاني د هیواد ۷۷ سلنه پانګه په ۶ بانکونو کې تولیده ۴ کاله وروسته د همغو ۶بانکونو پانګه په هرو ۱۰۰ روپیو کې ۷۲ ته ورسېده او د سلګونو نورو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ روپۍ وې.د انګلستان هیواد په نظر کې نیسو،اتیا کاله پخوا د پنځو سترو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ یورو ته رسیدله او ۶۴ کاله پخوا په ۱۰۰ کې ۳۷ یورو د دې پنځو بانکونو پانګه تشکیلوله. د همدې پنځو بانکونو پانګه ۵۰ کاله پخوا ۷۳ یورو او پاتې ۲۷ سلنه د نورو سلګونو بانکونو پانګه جوړوله.څلور کاله مخکې ۸۵ سلنه پانګه د همدغو پنځو بانکونو او د سلګونو نورو بانکونو ۱۵ سلنه وه.

ګورې چې څه ډول د وخت په تېرېدو سره پانګه په یوه ځای کې راټولېږي.

سړي وویل: کله چې ټولې پانګې په یوه یا څو بانکو کې ټولېږي نو آیا واړه بانکونه له منځه ځي؟

مرغه وویل: یا خو لغ منځه ځي او یا هم د سترو بانکونو د ځانګو بڼه خپلوي.وړاندې مې وویل چې کله پانګې بانکونو کې ټولېږي. ستر پانګوال د خپل کار او تولیداتو د پراختیا او ډېرښت په موخه هغې پانګې ته اړتیا پیدا کوي. یاني صنعتي انحصاري پانګه(سترې کارخانې او صنعتي شرکتونه د سترو پانګوالو په انحصار کې دي)د انحصاري بانکي پانګې(سترې پانګې چې بانکونو کې ټولېږي او په واقعیت کې د سترو بانکوالو په اختیار کې وي)سره ترکیب مومي، پدې توګه د صنعتي انحصاري پانګې او بانکي انحصاري پانګې د ترکیب (یو ځای کیدو)نه مالي پانګه منځته راځي.

مالي پانګه=انحصاري صنعتي پانګه+انحصاري بانکي پانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صنعتي انحصاري او بانکي انحصاري پانګو ترکیب کې لا روښانه کېږي چې ډېرۍ هغه پانګوال چې د بانکونو ټولې چارې د دوی په لاس دي او په یادو بانکونو کې د سترو مقامونو خاوندان دي په کارخانو او صنعتي شرکتونو کې هم د لویو واکونو او مقامونو خاوندان دي(هر هغه څوک چې په یوه سهامي شرکت کې ډېره پانګه ولري د ده واک،مقام او د ګټې سلنه به هم له نورو ګډونوالو ډېره وي).

د بېلګې په توګه اویا کاله وړاندې په یوه هیواد کې درې بانکونه د ۱۸۰ صنعتي موسسو او ۲۲ شرکتونو اداره کوونکي ول.پدې مانا چې دې درې بانکونو په ۳۸۰ شرکتونو کې ستر مقامونه لرل او له بلې خوا ۲۵ لوی کارخانه لرونکي د دې بانکونو غړي او اداره کوونکي ول.

۵۰ کاله پخوا په همدې هیواد کې ۳۵ ستر کارخانه لرونکي د دوه لویو بانکونو غړي او اداره چیان ول.له یادو څرګندونو څخه روښانیږي چې څنګه بانکوالو په صنعتي او سوداګریزو شرکتونو کې د مقامونو خاوندان او هم د کارخانو خاوندان په بانکونو کې د مقامونو لرونکي ول. تر ټولو ډېره دا روښانه شوه چې د بانکي انحصاري پانګې او صنعتي انحصاري پانګې څخه مالي پانګه منځته راغله.

ستر پانګوال د دې لپاره چې خپل عمر ډېر کړي،تبلیغاتي دستګاوې(راډیو،ټلویزیون او داسې نور)پولیس او پوځ پخپل لاس کې واخلي.له تبلیغاتي دستګاوو یاني راډیو،تلویزیون،ورځپاڼو،خپرونو او داسې نورو څخه د خلکو د غولولو او مصروف ساتلو او د پانګوالۍ سیستم د تبلیغ په موخه کار اخلي. همدارنګه له پولیسو او پوځیانو څخه د هر ډول غبرګون د ټکولو لپاره استفاده کوي.

ستر پانګوال چې شمېر یې زښت زیات کم دی، د ټول هیواد پانګه په لاس کې لري. له ځمکې،کښت،کانونو(سرو سپینو زرو،سرب،یورانیم،آلمونیم،نفت)څخه نیولې تر سترو کارخانو او سوداګریزو شرکتونو پورې ټول د دوی ملکیت تشکیلوي. چې د دې پانګې د ساتلو په منظور پولیس،وسله وال ځواکونه او تبلیغاتي ټولې وسیلې په لاس کې لري.کله چې یاد وسایل یاني ټول اقتصادي او سیاسي وسایل په خپل لاس کې ونیسي،مالي الیګارشي لاس ته راځي.

مالي آلیګارشي یاني د یو څو تنو په لاس کې د ټولو اقتصادي او سیاسي امکاناتو راټولیدل مثلاً په امریکا کې هر څه(ځمکه، سترې کارخانې،ستر سوداګریز شرکتونه،لویې بانکې موسسې،تبلیغاتي وسایل،ښوونیز مرکزونه،ټوله دولتي ډانچه او همدارنګه وسله وال قوتونه او پولیس......)د شپیتو ۶۰ کورنیو په لاس کې دي دا شپېته کورنۍ چې په اتو ډلو(د مورګان ډله،د راکفلر ډله،دوپان او پنځو نورو ډلو)ویشل شوي په ګډه سره د هیواد اقتصاد په خپلو لاسونو کې اخیستی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

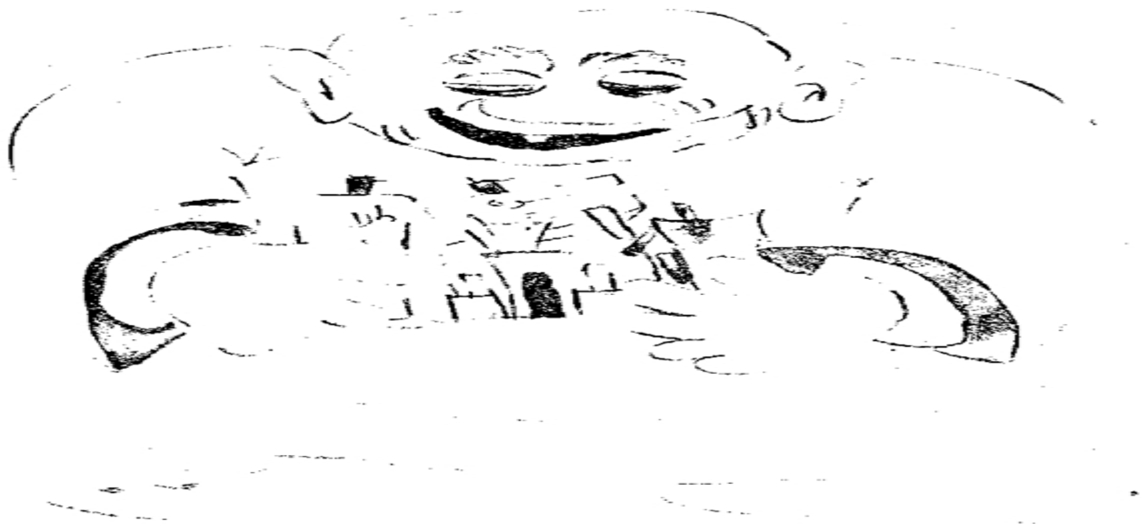

شاوخوا ۲۵ کاله مخکې د مورګان ډله د دوولس بانکي،صنعتي،لېږد را لېږد او نظامي موسسو چې ۵۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او د راکفلر ډله د نهو سترو بانکي او نفتي موسسو چې ۴۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کېږي خاوندان ول.

د پانګې لېږد،کله چې ټوله پانګه په يو ځای کې ټوليږي نو پانګوال نشي کولای چې هغه ټوله پانګه خپل هيواد کې په کار واچوي.ستر پانګوال د دې پانګې کمه برخه خپل هيواد او پاتې برخه له هيواد نه بهر ته لېږدوي یاني پاتې پانګه خارج کې په کار اچوي او توکي پرې توليدوي.

سړي وويل: آيا دوی نشي کولای چې په هماغې پانګې سره خپل هيواد کې توکي توليد او بيا يې بهر ته ولېږدوي؟

مرغه وويل: ولې نه! کولای شي خو دا کار بيا ورته دومره ګټه نه کوي ځکه چې ډېرې مشکلات يې په وړاندې پراته دي.د بېلګې په توګه يو له دې مشکلاتو څخه هم ګمرک دی.کله چې يو سوداګر له يوه هيواد و بل هيواد ته توکي لېږدوي د هغه هيواد دولت له هغه سوداګر څخه ګمرکي ماليه اخلي.اوس نو له دې کار څخه د دولت موخه څه ده؟

روښانه ده.مور پوهيږو چې دولت د پانګوالې طبقې ملاتړی دی.نو ګمرکي ماليه د دولت هغه سياست دی چې بيرته د پانګوالو په ګټه تماميږي نه د خلکو.

د بيلګې په وړاندې کولو سره يې واضح کوو.فرض کړئ چې په انګلستان کې يو متر ټوکر په يوه ډالر او فرانسې هيواد کې هماغه يو متر ټوکر په لس ډالره ده، اوس نو که هماغه ټوکر فرانسې ته ولېږدول شي د دې لپاره چې ډير ارزانه دی د فرانسوي پانګوالو د ټوکرو د پلور مخنيوی کوي نو همدا لامل دی چې د فرانسې دولت چې د خپلو سوداګرو ملاتړی دی په انګليسي ټوکرو ماليه وضعه کوي پدې ډول هغه ټوکر چې له انګلستانه فرانسې ته راځي بيه يې که له فرانسوي ټوکر څخه کمه نه وي نو ډېره به هم نه وي.

دا چې ولې پانګوال خپله پانګه له هيواده بيرون لېږدوي ګڼ لاملونه لري.ګمرکي ماليې ترڅنګ بل لامل يې دا دی چې له هيواده بيرون د پانګې لېږدول ډېره ګټه لاسته راوړي. د بيلګې په توګه:پانګوال د دې په ځای چې له يوه هيواده جغندر اخلي، ګمرکي ماليه ورکوي او د لېږد را لېږد وسايلو په وسيله د ګڼو لګښتونو او مشکلاتو د ګاللو وروسته خپلې فابريکې ته راوړي او بيا ترې بوره جوړوي او له هغه وروسته يې هغه هيواد او نورو ته استول مستيقماً پانګه وباسي او هغه بل هيواد کې پانګه اچونه کوي(پانګه په هغه هيواد کې لګوي چيرته چې د توليدي توکو لپاره خام مواد موجود وي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورتني لاملونه له هغو ورو لاملونو څخه دي چې پانګوال ته دومره د ارزښت وړ نه دي خو تر ټولو مهم لامل چې پانګوال د پانګې ایستلو ته اړ باسي د ګټې د نرخ ښکته راتلل دي.[د نرخ ښکته راتللو څخه د لیکوال موخه دا ده چې د پانګې د لېږد یو لامل همدا د نرخ د سود لړوالی دی یاني کله چې د دوی په هیواد کې د ګټې نرخ لږ شي نو دوی د لوړ نرخ(د ډېر اضافي ارزښت) د تر لاسه کولو په موخه په هغو هیوادو کې چې هلته د ګټې نرخ لوړ وي، خپله پانګه هلته لېږدوي.] دا چې لوی پانګوال تل د ډېرې ګټې په لټه کې دي نو خپله پانګه وروسته پاته هیوادونو ته لېږدوي. په دې هیوادونو کې پانګه ډېره کمه ده،اوجورې ډېرې ټیټې دي،ځکه ارزانه ده او هغه خام مواد چې مطلوبه توکي ترې تولیدیږي ارزانه دي او داسې نور...

سرې وویل: د ګټې نرخ څه دی چې د پانګې د لېږد اصلي لامل ګڼل کېږي؟

مرغه وویل: وړاندې له دې چې په هره ټولنه کې پیسې په مبادله کې رول ومومي،مبادله د توکو-توکو(جنس په جنس)یاني توکی د توکي په وړاندې تبادله کیده.د بیلګې په توګه یو تن غنم لري او په عین وخت کې سکارو ته اړتیا لري نو نوموړی خپل غنم له هغه چا سره بدلوي چې هغه سکاره ولري خو خپله بیا غنمو ته اړمن وي.یاني غنم یې په سکارو بدل کړل.دې ډول مبادلې ته لکه مخکې مو چې ورته اشاره وکړه توکی-توکی یا توکي د توکو په وړاندې!

نو کله چې پیسو، په ټولنه کې مهم رول ومومو نور نو لازمه نه وه چې هغه کس چې غنم یې لرل او سکرو ته اړمن ؤ د هغه چا پسې وګرځي چې هغه سکاره ولري او غنمو ته اړمن واوسي او دواړه بیا خپلو منځو کې د اړتیا وړ توکو د تر لاسه کولو په موخه خپل توکي سره بدل کړي...بلکې مستیقماً هغه کس چې د توکو خاوند وي، هغه په بازار کې خپل توکي پلوري او د هغو پیسو پوسیله د خپل اړتیا وړ توکي رانیسي...دې ډول مبادلې ته، توکی – پیسې – توکی یا هم د پیسو په وړاندې توکي او پیسې د توکو په وړاندې ویل کېږي. دلته اړینه ده توضیح ورکړل شي چې لومړنی توکی له وروستني توکي سره د ارزښت له مخې توپیر نکوي. خو د جنسي اړخه بیا توپیر کوي. د مثال په ډول فرضوو: یو کس چې د سل متره ټوکر خاوند دی، غنمو ته اړتیا لري. نو خپل ټوکر په ۵۰۰ افغانیو پېري او په هماغو ۵۰۰ افغانیو ۲۰۰ کیلو ګرامه غنم رانیسي.

۱۰۰ متره ټوکر = ۵۰۰ افغانی

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۵۰۰ افغانی

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۱۰۰ متره ټوکر

دا چې سل متره ټوکر او ۲۰۰ کیلو غنم دواړه له ۵۰۰ افغانیو سره بر ابر دي، نو د ارزښت له اړخه دواړه [غنم او ټوکر] سره ورته دي خو کاملاً واضح ده چې دا دواړه یاني غنم او ټوکر له جنسي اړخه سره توپیر لري. ځکه یو یې غنم او بل یې ټوکر ده.په دې ډول مبادله کې هغه څوک چې توکی لري لومړی خپل توکی پیسو ته نږدې کوي او بیا وروسته پیسې د خپل اړتیا وړ توکي باندې بدلوي.

خو په پانګولې کې دا ډول تاوېدل را تاوېدل په [پیسو – توکی – پیسو] باندې واوښت. یاني پیسې د کالیو په وړاندې او کالي د پیسو په وړاندې. دلته پانګوال په پیسو کالي تولیدوي او بېرته کالي پلوري او هغه پیسو ته نږدې کوي. یاني پانګوال پیسې په توکو او توکي په پیسو اړوي لکه مخکې مو چې وویل چې دې ډول مبادلې ته: پیسې – توکی – پیسې ویل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه چې دلته مهم دي، دا دې تر څو وړينو چې لومړنۍ پيسې له وروستنيو سره څومره توپير لري؟ د دې پوښتنې ځواب ډېر ساده او روښانه ده: واضح ده چې وروستنۍ پيسې تر لومړنيو ډېري دي. اوس كه چېرته له وروستنو پيسو څخه لومړنۍ پيسې منفي كړو، يو مقدار پيسې پاتي كېږي چې هغو ته اضافي ارزش وائي.

اضافي ارزش= لومړنۍ پيسې ــ وروستنۍ(ترلاسه شوي پيسې)

ياني وروستنۍ پيسې برابري دي له :

اضافي ارزش+ لومړنۍ پيسې= وروستنۍ پيسې

سړي وپوښتل: (آيا په واقعيت كې لومړنۍ پيسې ټوله پانګه ده چې پانګوال يې د توليد په موخه په كار اچوي؟)

مرغه ووېل: (هو، ټوله پانګه له دوه ډوله پانګې څخه تشكيل شوي ده. يوه يې ثابته پانګه(خام مواد او د كارخانې نور لګښتونه) او بله يې بدلون منونكې/متغيره پانګه (دكاركر كاري ځواک). ياني پانګوال د خپلې پانګې يوه برخه د خامو موادو په رانيولو او د كارخانې نورو لګښتونو په موخه لګوي چې دې برخې ته ثابته پانګه او بله برخه د كاركرانو د اجورې پحيث لګوي/كاركرانو ته د كار په وړاندې يا هم د كاركرانو د كاري ځواک د رانيولو په موخه لګوي چې دې برخې ته متغيره پانګه وائي.

سړي ووېل: (وروستنۍ پيسې چې له لومړنيو پيسو(ټوله پانګه) څخه ډېري دي له ثابتې پانګې څخه لاسته راځي او كه له متغيرې پانګې څخه؟)

الوتكې ووېل: ((روښانه ده چې له متغيرې پانګې(د كاركرانو كاري ځواک) څخه)).

كله چې پانګوال خام مواد كارخانې ته راوړي، كه دا خام مواد همداسې پراته وي، هيڅكله به هم په توكو وانه وړي. نو كاركران دي چې خام مواد په توكو بدلوي. چې په دې اړه به وروسته يو څه توضيحات وركړو. اوس اجازه راكړه د خپلې هغې پخوانۍ خبرې د ورستنيو او لومړنيو پيسو تر منځ اړونده توپير ته ادامه وركړم. هو؛ هغه څه چې مالوم دي، كله چې پانګوال خپلې پيسې په كار اچوي او توكي توليدي، موخه يې د هغو توكو مصرفول نه بلكې موخه يې د هغو پلورل دي. ياني موخه يې دا ده چې توكي په پيسو واړوي. دقيقاً روښانه ده كه چېرته لومړنۍ پيسې د وروستنيو سره برابري شي پانګوال به هيڅ وخت پانګونه ونه كړي. ځكه كله چې وروستنۍ پيسې د لومړنيو سره برابري شي:

لومړنۍ پيسې = وروستني پيسې

په دې صورت كې پانګوال هيڅ ګټه نشي تر لاسه كولاى.

۰ =لومړنۍ پيسې = وروستني پيسې

د بېلګې په توګه كه د پانګوال لومړنۍ پيسې ۲۰۰ افغانۍ وي او وروستنۍ پيسې هم ۲۰۰ اقغانيی وي پانګوال به هيڅ ګټه ونكړي.

۰= ۲۰۰ افغانۍ(لومړنۍ پيسې) ــ ۲۰۰ افغانۍ(وروستنۍ پيسې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسي حال کې چې پانګوال هغه وخت پیسې د تولیدي کار په موخه لګوي چې پیسې نسبت پخوا ته په ډېرو پیسو واړوي. یاني غواړي چې غواړي چې وروستنۍ پیسې یې هماغه لومړنۍ پیسې سره له اضافي ارزشه وي.

اضافي ارزش + لومړنۍ پیسې = وروستنۍ پیسې

باید پوه شو چې اضافي ارزش څنګه لاسته راځي؟ په ځواب کې باید وویل شي چې اضافي ارزش د کارګرانو د لاسي تناکو څخه لاس ته راځي. مثلاً فرضوو چې یو پانګوال د ځانګړو توکو د تولید لپاره ۵۰۰ افغانۍ پانګه اچونه کوي او له دې ۵۰۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ د کارخانې(د کاري اوزارو) لګښت، ۳۸۰ افغانۍ د خامو موادو رانیولو لپاره او ۱۰۰ افغانۍ هم د کارګرانو د اجورې په موخه مصرفوي. له ټولې پانګې څخه ۴۰۰ افغانۍ ثابته پانګه او ۱۰۰ افغانۍ هم متغییره پانګه تشکیلوي.

مثلاً که چېرته کارګران د ورځې اته ساعت کار وکړي، له دې اتو ساعتو څخه څلور ساعته د ځان لپاره او څلور ساعته نور د پانګوال لپاره کار کوي. یاني هغه ۱۰۰ افغانۍ چې پانګوال د ثابتې پانګې په صفت کارګرانو ته ورکړې یوازې د د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ده نه د اتو ساعتو. نو کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ۱۰۰ افغانۍ کېږي نو د اتو ساعتو کار اجوره به یې ۲۰۰ افغانۍ شي. خو پانګوال د هغو څلورو نورو ساعتونو اجوره کارګرانو ته نه ورکوي. یاني د کارګرانو د کار ۱۰۰ افغانۍ ترې پټوي: همدا ده چې د پانګوال لومړنۍ پیسې چې ۵۰۰ افغانۍ وې، ۱۰۰ افغانۍ نوري هم زیاتېږي. پورتنۍ مطلب په لاندي ډول داسي لیکو چې:

متغییره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

۱۰۰ افغانۍ(د کارګرانو اجوره/د څلور ساعته کار ارزش) + ۳۸۰ افغانۍ(خام مواد) + ۲۰ افغانۍ(د کارخانې لګښتونه) = ۵۰۰ افغانۍ

مخکې هم څرګنده شوه که چېرته وروستنۍ پیسې د لومړنیو پیسو سره برابري وي، هیڅ یو پانګوال به دېته حاضر نشي چې چې خپلې پیسې په کار واچوي. نو کله چې پانګوال پیسې په کار اچوي، غواړي چې پیسې یې ډېرې شي؛ نو

راځي او کارګران زیږښي. یاني له هغو کار د اتو ساعتو اخلي او اجوره د څلورو ساعتونو ورکوي. روښانه ده کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتونو کار ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، د اتو ساعتونو به ۲۰۰ افغانۍ وي. خو هغه پاتي ۱۰۰ افغانۍ چېرته ځي؟ مالومه ده چې د پانګوال جیب ته ځي. په دې صورت کې وروسته د توکي له تولید او خرڅلاو څخه وینو چې:

۶۰۰ افغانۍ(وروستنۍ پیسې)=۱۰۰(د ۴ ساعتو ارزش)+ ۱۰۰(د ۴ ساعتو ارزش)۳۸۰+(لومړني خام مواد)۲۰+(د کارخانۍ لګښت) < ۵۰۰ افغانۍ لومړنۍ پانګه

اوس لومړنۍ پیسې له وروستنیو پیسو څخه منفي کوو:

اضافي ارزش۱۰۰ افغانۍ = ۵۰۰ افغانۍ ــــ ۶۰۰ افغانۍ

هغه څه چې موږ یې تر دې ځایه راورسلو هغه د سود/ګټې د نرخ مسله وه. که چېرته اضافي ارزش په ټوله پانګه تقسیم کړو، داسي عدد لاسته راځي چې هغه ته د ګټې نرخ وائي.

$$\text{د ګټې - سود نرخ} = \frac{\text{اضافي ارزش}}{\text{ټوله پانګه}} \times ۱۰۰$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پانګوال تل د همدې حساب له مخې پانګه اچونه کوي. دمطلب د لا روښانتیا په موخه هماغه مخیکنی مثال تکرارو. که د پانګوال ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش یې ۱۰۰ افغانۍ وي، ګورو چې د ګټې نرخ یې څو سلنه کېږي.

۱/۵۰۰×۱۰۰=۱۰۰/۵۰۰×۱۰۰=ټوله پانګه/اضافي ارزش ×۱۰۰ = د ګټې نرخ

اوس د (۱) عدد د (۵) په عدد وېشو او په ۱۰۰ کې یې ضربوو:

د ګټې نرخ برابر دی له ٪۲۰ سره = ۰,۲×۱۰۰ = ۱۰۰×۱/۵

وړاندې مو وویل چې ټوله پانګه برابره ده له ثابتې پانګې ورسره د متغیرې پانګې.

متغیره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

مخکې مو روښانه کړه چې اضافي ارزش له متغیرې پانګې څخه لاسته راځي. یانې اضافي ارزش د کارګرانو د کار څخه حاصلېږي. او کله چې اضافي ارزش ترلاسه شي، پانګوال له هغه څخه یو مقدار د خپل ژوند د لګښتونو پخاطر، څه یې هم د متغیرې پانګې او یو څه په ثابتې پانګې ور زیاتوي.

په دې برخه کې هماغه پخوانی مثال کاروو: که ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، پانګوال د اضافي ارزش له ۱۰۰ افغانیو څخه ۱۰ افغانۍ د خپل شخصي ژوند د لګښتونو په موخه لګوي چې له هغو نه ۹۰ افغانۍ پاته کېږي او له دې ۹۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ په متغیرې پانګې ورزیاتوي...

[۱۰۰ پخوانۍ متغیره پانګه + ۲۰ = ۱۲۰ افغانۍ اوسنۍ متغیره پانګه]

او پاتې ۷۰ افغانۍ په ثابتې پانګې ورزیاتوي...

[۴۰۰ پخوانۍ ثابته پانګه + ۷۰ افغانۍ = ۴۷۰ افغانۍ اوسنۍ ثابته پانګه]

لکه څنګه مو چې مخکې ویلي ؤ چې ټوله پانګه د متغیرې پانګې او ثابتې پانګې څخه متشکله ده. نو اوسنې ټوله پانګه عبارت ده له:

افغانۍ۱۲۰ + ۴۷۰ افغانۍ = ۵۹۰ افغانۍ

متغیره پانګه(۱۲۰ افغانۍ) + ثابته پانګه(۴۷۰ افغانۍ) = ټوله پانګه(۵۹۰ افغانۍ)

په دې مانا کله چې پانګوال خپله ټوله پانګه(۵۰۰ افغانۍ) په کار واچولې او په نتیجه کې یې ۱۰۰ افغانۍ اضافي ارزش لاسته راوړ نو اوس یې د شخصي ژوند د لګښت(۱۰ افغانیو) څخه ماسواء نقده پانګه (۵۹۰ افغانیو) ته ورسېده.

سړي وویل: (تا وویل چې پانګوال د اضافي ارزش یوه برخه په متغیرې پانګې ورزیاتوي؛ موخه دې دا ده چې د کارګرانو شمېر ډېروي؟)

مرغه وویل: (هو، کله چې د پانګوال پیسې ډېرېږي، د خپلو کارګرانو شمېر هم ډېروي.)

سړي وویل: (اوس پوه شوم.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه ادامه ورکړه: (هو ریښتیا ما ویل چې پانګوال اوس د ۵۹۰ افغانیو پانګې خاوند دی یاني پانګه له ۵۰۰ افغانیو څخه ۵۹۰ افغانیو ته ورسېده. هغه څه چې موږ ته مهم دي دا دي چې ووینو د دې پانګې د ګټې نرخ څومره دی. د ګټې د نرخ د لاسته راوړلو لپاره لومړئ باید اضافي ارزش تر لاسه کړو.) او هغه داسي چې:

۵۹۰ افغانی ټوله په کار اچول شوي پانګه

۴۷۰ افغانی ثابته پانګه چې له هغې څخه ۳۰ افغانی د کارخانې لګښتونو لپاره [۴۴۰ = ۳۰ – ۴۷۰]

a ۱۲۰ افغانی د هغه کار ارزش چې کارګران یې د ځان لپاره کوي

b۱۲۰ افغانی د هغه کار ارزش چې کارګران یې د پانګوال لپاره کوي

(۷۱۰افغانی)تر لاسه شوي پانګه= b۱۲۰ افغانی + ۱۲۰ aافغانی + ۴۴۰ افغانی د خام مواد + ۳۰ < ۵۹۰ په کار اچول شوي پانګه

اوس د اضافي ارزش او د ګټې نرخ د لاسته راوړل په موخه لاندي پروسه مخ ته وړو.

اضافي ارزش = ټوله په کار اچول شوي پانګه – تر لاسه شوي پانګه

۱۲۰ افغانی اضافي ارزش = ۵۹۰ افغانی – ۷۱۰ افغانی

اضافي ارزش

———————— × ۱۰۰ = د ګټې - سود نرخ

ټوله پانګه

۱۰۰×۱۲۰/ ۵۹۰ = ٪ ۲۰,۳

یاني هر څومره چې متغییره پانګه ډېرېږي ورسره د ګټې نرخ هم لوړېږي. له یاده باید ونه باسو چې د ګټې نرخ د پانګوال لخوا د کارګرانو د زېښناک درجه را په ګوته کوي یاني هر څومره چې یاد نرخ لوړ وي پوه شه شي چې په هماغه اندازه د پانګوالو لخوا د کارګرانو زېښناک لوړ دی... [؟؟؟؟]

مرغه وویل: (نه داسي نه ده. کارل مارکس د کاپیټال په دریم ټوک ویلي چې د ګټې د نرخ ټیټوالی د دې دلیل نشي کیدای چې ګویا پانګوال کارګران نه زېښني(استثماروي) بلکې دلیل یې دا دی چې د پانګې د ودې چټکتیا نسبت اضافي ارزش ته ډېره ده.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: (تا به مخکې ويل چې پانګوال د ۸ ساعته کار ځخه کارګرانو ته د څلورو ساعتونو اجوره ورکوي نو څنګه په وروسته پاته هيوادنو کې بيا د ۸ ساعته کار ځخه د دوه ساعتونو اجوره هغو ته ورکوي؟)

مرغه وويل: (ما يوازې مثال ورکړ. خو اړينه ده ووايم چې پانګوال کارګرانو ته دومره ورکوي چې د هغوی يوازې او يوازې د هغوی خېټه پرې ډکه شي تر څو وتوانېږي چې د بيا ځلی لپاره خپل کاري ځواک خرڅ کړي؛ اوس ممکنه ده چې په يوه هيواد کې کارګران د ۴ ساعتونو په اجورې، ځينو کې په ۲ ساعتونو او ځينو کې په ۶ ساعتونو خپل ژوند وڅرخوي.)

سړي وويل: (پوه شوم)

مرغه وويل: (حتماً به دې پام شوئ وي چې ولې په وروسته پاته هيوادونو کې د ګټې نرخ لوړ دی؛ د دې لپاره چې هلته ټوله پانګه ټيټه او اضافي ارزش لوړ دی:

اضافي ارزش

———————— × ۱۰۰ = د ګټې - سود نرخ

ټوله پانګه=خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره

که مو په ياد وي پخوا مو وويل چې هر څومره د کسر مخرج کوچنی وي، کسر لوېږي، په همدې اساس کله چې خام مواد ارزانه او د کارګرانو اجوره کمه وي د کسر مخرج کوچنی کېږي او په نتيجه کې کسر لوېږي، ياني د ګټې سود لوړېږي.

اضافي ارزش

———————— × ۱۰۰ = د ګټې - سود نرخ

خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره

همدا ده چې پانګوال د خپلې پانګې ډېرۍ برخه(اضافي پانګه) وروسته پاته هيوادونو ته استوي. مارکس د کپيتال د درېيمې برخې په ۶۹ مخ کې وائي دا چې پانګه بهر ته لېږدول کېږي علت يې دا نه دی چې پانګه مطلقاً هيواد دننه فعاليت نشي کولای بلکې د لېږد علت يې دا دی چې پانګه په بهر کې د ګټې په لوړ نرخ سره فعاليت کولای شي.)

سړي وويل: (د پانګې لېږد څنګه صورت مومي؟)

مرغه وويل: (لوی پانګوال په دوه لارو پانګه لېږدوي. يو دا چې ياده پانګه د نورو هيوادونو پانګوالو ته په قرض ورکوي دويم دا چې نورو هيوادونو کې لويې کارخانې جوړوي، بانکونه، لوی صنعتي او سوداګريز مرکزونه پرانيزي همدارنګه به دې پانګه نور ډېر کارونه هم کوي.)

سړي وويل: (آيا هغه هيواد چې بهر ته پانګه لېږدوي نور توکي نه استوي؟)

مرغه وويل: (ولې نه! سره له دې چې په امپرياليزم کې د پانګې لېږد زياد ارزښت لري، خو دا امر د نورو توکو د لېږد څخه ممانعت نه کوي. اتفاقاً د پانګې لېږد د توکو لېږد لا نور هوسا کوي. د بېلګې په توګه کله چې يو امپرياليستي هيواد د بل هيواد پانګه په قرض ورکوي(ياني په دې ډول خپله پانګه لېږدوي/خارجوي هغه هيواد مجبوروي چې خپل توکي له هغه هيواده چې قرض يې ترې اخيستی، وپېري.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وویل: (فکر نه کوئ چې په وروسته هیوادونو کې د کارخانو، صنعتي شرکتونو او نورو جوړول به ښه کار وي؟)

مرغه وویل: (کله چې پانګوال خپله پانګه بهر ته استوي، د وروسته پاته هیوادونو د خلکو تېرایستلو لپاره وائي: موږ په جهان کې د صنعت ودې ته لېواله، وموليدل چې دلته صنعت نشته او خلک بد ژوند لري، زموږ زړه وسوځېده او راغلو چې مرسته وکړو! خو په واقعيت کې هغوی د هغه هیواد د ثروت، پانګې او تر ټولو مهمه د زیارکښانو د کاري ځواک د لوټلو او ډېرې ګټې د خپلولو په موخه بهر ته استوي. که هغوی رېښتیا وائي او غواړي چې نورو هیوادونو سره مرسته وکړي اول د خپل هیواد اړوند فکر وکړي چې خلک یې د صنعت د هغه پرمختګ سره د بې وزلۍ او لوږې سره مخ او ژوند کوي. مالومه ده که هغوی(پانګوالو) دا کار کولای و دومره لویه پانګه به د دوی لاس ته نه ورتله. ځکه دا پانګه د همدې بې وزلو خلکو د کاري ځواک او پانګې د لوټلو پوسیله د دوی لاسته ورغلې ده.)

سړي وویل :(غواړم پوه شم چې د لومړي ځل لپاره کوم هیواد خپله پانګه بهر ته ولېږدوله؟)

مرغه وویل: (۱۸۰ کاله وړاندې د لومړي ځل لپاره انګلستان پانګه بهر ته ولېږدوله چې ۱۰ کاله وروسته بیا فرانسې هم خپله پانګه بهر ته واستوله.)

سړي وویل: (آیا بهر ته د پانګې لېږد، د دې لامل نه ګرځي چې امپریالیستي هیوادونه د ښو ځمکو د لاسته راوړلو په موخه په جنګ لاس پورې کړي؟)

مرغه وویل: (سمه پایله چې د پانګې د لېږد څخه تر لاسه کېږي همدا د ښو ځایونو د تر لاسه کولو په موخه جنګ او سیالۍ ده.)

د لویو امپریالستي هیوادونو د پانګوالو تر منځ د نړۍ وېش

که چېرته یوه امپریالیستي هیواد شتون درلودای نو یوازې یوه هیواد به په پانګه لېږدوله او د همدې پخاطر به د نړۍ د وېش پر سره هیڅ جنګ نه کېدای. خو دا چې امپریالیستي هیوادونه له یوه څخه ډېر دي او هر یو یې غواړي چې خپله اضافي پانګه چې خپل هیواد کې یې په کار نشي اچولای، بهر ته ولېږدوي. همدا ده چې د نړۍ د وېش مسله رامنځته کېږي. وړاندې مو وویل: ستر پانګوال چې د هیواد ډېری تولید د هغو پوسیله کېږي خپلو منځو کې یې تړونونه وکړل چې د هغو تړونو له مخې د هیواد داخلي بازارونه د دوی تر منځ تقسیم شول،. د توکو بیه ټاکل کېده، د توکو مقدار چې هر پانګوال یې باید تولید کړي مخکې له مخکې ټاکل کېده، خام مواد ورکول کېدل او داسې نور. دا تړونونه له کارتل. سندیکا او ټراستونو څخه عبارت ول. یاد تړونونه هیواد دننه د پانګوالو تر منځ ترسره کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی په دې شکل سره خپل منځي سيالي له منځه يووړه او وړو پانګوالو ته چې هغوی دم ګړئ د سيالۍ غوښتونکي ول کلکه ضربه ورکړه.

کارتلونه او سنديکاوې د دې لامل شوې چې توليد د لږ شمېر کسانو لاس ته ورشي. ياني توليد انحصاري شي. دې تړونو انحصارات رامنځته کړل او دا چې دا انحصارات يوازې هيواد دننه ول د داخلي انحصاراتو په نوم ياد شول. خواوس چې څو هيواده د سترو اضافي پانګو لرونکي دي او غواړي چې دا پانګې بهر ته ولېږدي بايد خپلو منځو کې تړونونه وکښي او د هغو په اساس د نړئ بازارونه خپلو کې سره ووېشي. د توکو بيه وټاکي او داسې نور. دې تړونونو ته نړيوال کارتلونه او سنديکاوي ويل کېږي. په دې ترتيب سره امپرياليستي هيوادونه نړيوال انحصارات رامنځته کوي. دا چې دا تړونونه د يوه هيواد د سترو پانګوالو ترمنځ نه دي ترڅو داخلي انحصار رامنځته کړي،

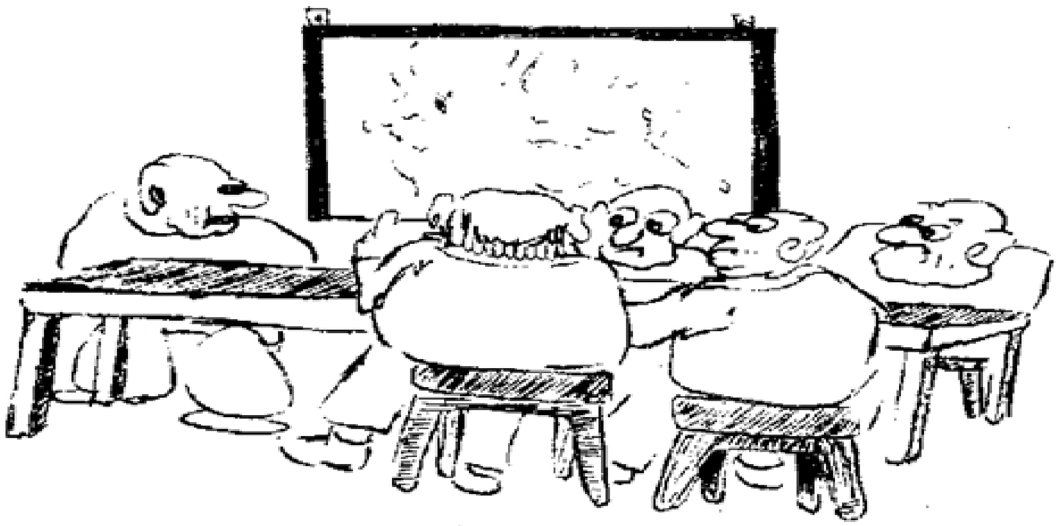

بلکې د څو هيوادونو د سترو پانګوالو ترمنځ دي. په دې اساس کله چې څو امپرياليست هيوادونه وغواړي خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي، د څو هيوادونو ترمنځ تړونونه لاسليکېږي. او د دې جهاني تړونونو پوسيله جهاني انحصارات په وجود راځي. هغه څه چې مالوم دي دا دي چې امپرياليستي هيوادونه هر يو غواړي چې ډېر او ښه بازارونه خپل کړي او د همدې مسلې په سره د هغو ترمنځ مبارزه پيلېږي. خو دا مسله هم همداسې حلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

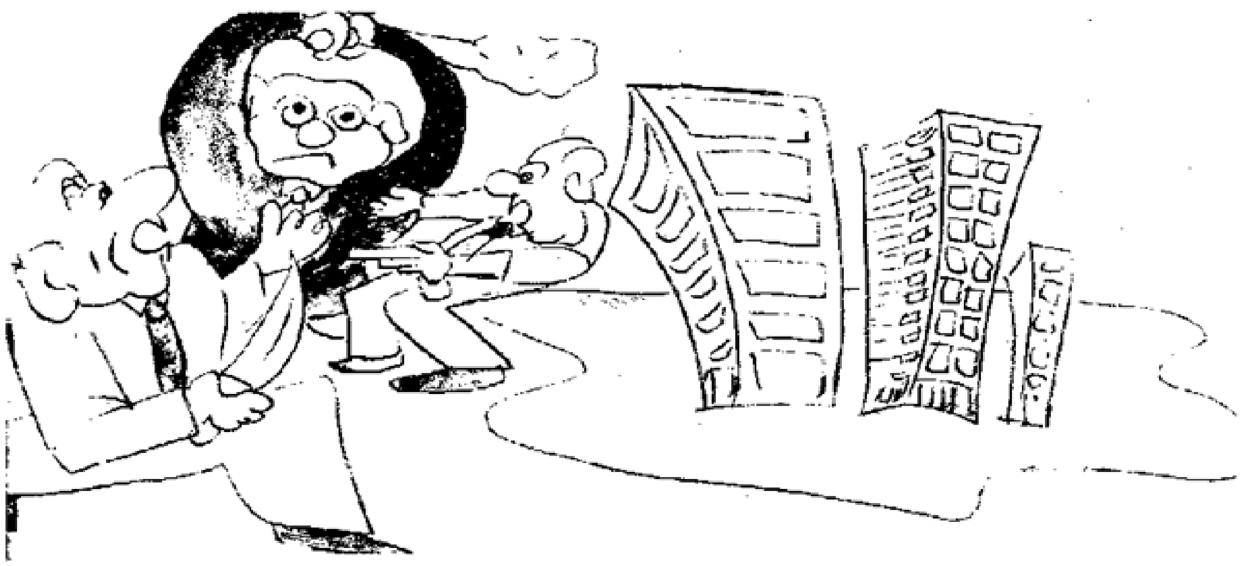

د هر چا چې ځپ غپ او او زور يې ډېر وي ډېره برخه خپلوي. د ځپ غپوالی د هر امپرياليستي هيواد د اضافي پانګې مقدار پورې تړاو لري.

لنډه دا چې نړۍ همداسې د امپرياليستي هيوادونو تر منځ وويشل شوه. اوس يو څه درته وايم چې وبخاندې او هغه دا هغوی چې ټوله نړۍ پخپلو کې دتړونونو په اساس سره وېشلي وه ، ويل به يې چې موږ د دې لپاره چې نړۍ د جنګ لور ته لاړه نشي دا تړونونه ياني کارتلونه، سنديکاوې او ټراستونه رامنځته او نړې مو خپلو کې سره وويشله!

رېښتيا هم چې خندوونکې ده. دوی فکر کوي چې جنګ يوازې او يوازې د څو امپرياليستي هيوادونو تر منځ کېږي. ښه، دا سمه ده چې امپرياليستي هيوادونه ټول د لويو اضافي پانګو خاوندان دي او که د هغو تر منځ سازش ونشي نړۍ به د جنګ لور ته وخوځول شي. سره له دې هم ياد سازش[د نړۍ وېش] د جنګ مخه نشي نيولای. ځکه اول خو دا سازش لنډ مهاله دی. دويم دا چې جنګ هغه وخت له منځه ځي چې نړۍ کې پانګواله طبقه له منځه لاړ شي ياني دا چې ټول ورته ژوند ولري. نه دا چې يو شمېر پانګوال د نړې ټول ثروت راټول، د هر څه لرونکې او ښه ژوند ولري او نور خلک په ځانګړي ډول کارګره طبقه چې د هغوی لپاره کار وکړي او خپل ژوند کې يوازې له زنځيرونو او زولنو څخه چې پانګوالو د دوی لاسونو او پښو ته وراچولي، ولري...

بايد ووايم چې په واقعيت کې دوه ډوله جنګ وجود لري؛ يو امپرياليستي او نيواکګر جنګونه او بل هم عادلانه او آزادۍ ښوونکي جنګونه دي. چې په دې جنګونو کې زيارکښان د پانګوالو د رنځيرونو څخه د خلاصون په موخه مبارزه کوي. امپرياليستي جنګونه د نړۍ د پانګوالو تر منځ تر سره کېږي چې د خپلو ګټو په موخه نړۍ په سرو وينو کې لمبوي؛ خو عادلانه او آزادۍ ښوونکي جنګونه د کارګرې طبقې په مشرتابه د زيارکښانو او پانګوالو تر منځ دي، چې د نړۍ پانګوالو ته وژونکې ضربې ورکوي.

هغه څه چې دا جنګونه د نړۍ خلکو ته په ډالۍ کې ورکوي، بې وزلي، لوږه او ناروغي ده. له ياده بايد ونه باسو چې امپرياليستي جنګونه د امپرياليستانو لپاره هم مضر او هم ضرر رسوونکي دي. د دې جنګونو په نتيجه کې کارګران او ټول زيارايستونکي - د لوږې او بې روزګارۍ تر سخت فشار لاندې به راشي- لا ډېره پوهه تر لاسه کوي. سره له دې چې خپله امپرياليستي هيوادونه په جنګ کې ښکېل دي، په هغو هيوادونو کې چې د دوی په ولکه کې دي د اسارت او زبېښاک زنځير يې شړېږي نو هغه ده چې د دې هيوادونو خلک دا فرصت غنيمت ګڼي او په آزادۍ ښوونکو جګړو لاس پورې کوي تر څو د امپرياليزم زنځيرونه وشلوي...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: (پوهېږی؟ د تولید اوزار ورځ تر بلی وده مومي. پانګوال هیوادونه هره ورځ رشد کوي. خامو موادو ته د امپریالیستي هیوادونو اړتیا ورځ تر بلی ډېرېږي. د بېلګي په توګه د یوه امپریالیستي هیواد څو ستر پانګوال په نظر کې ونیسی چې په څو هیوادونو کې د ټوکر جوړوني فابریکی لري. پوهېږو چې هره ورځ د دوی پانګه ډېرېږي. نو په دې اساس د دوی کارخاني د وخت په تېرېدو سره ډېرو خامو موادو ته اړمن کېږي. ښه؛ د ټوکر جوړوني لومړني خام مواد څه دي؟ پنبه. نو د دې پانګوالو د ټوکر جوړوني فابریکې ورځ تر بلی ډېري پنبې ته اړمن کېږي. همدارنګه د نورو هیوادونو پانګوال هم چې د ټوکر جوړوني فابریکې لري ډېري پنبې ته اړتیا پیدا کوي. دا چې هغوی هم رشد کړي او پانګه یې ډېرېږي. همدا ده چې د نړۍ کې د ټوکر جوړوني فابریکو خاوندان د خامو لومړنیو موادو د لاسته راوړلو په موخه په مبارزه لاس پوری کوي... ما یوازي د ټوکر جوړوني فابریکې مثال ورکړ خو کولای شو چې دا مثال د صنعت ټولو رشتو اړوند ورکړو. له بل لورې، د وخت په تېرېدو سره هغه هیوادونه چې د ودې دې کچې ته لا نه ؤ رسېدلي چې وکولای شي خپله پانګه بهر ته ولېږدوي، اوس یې وده کړي او خپله په یوه امپریالیستي ځواک اوښتي او غواړي چې خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي. نو غواړي چې د نړۍ بیا وېش پیل کړي تر څو دوی ته هم یوه برخه ورسېږي.

همداسی کېږي، کله چې دنړۍ په وېش کې چې د یوه هیواد اضافي پانګه له نورو کمه وي او لږه برخه ورسېږي خو کله چې ځواکمنېږي او ډېرۍ پانګه په لاس راوړي،په داسي وخت کې بیا غواړي چې نړۍ له سره ووېشل شي. دا چې د پخواني وېش له مخې نسبت و نورو هیوادونو ته ضعیفه ؤ نو لږه برخه یې په نصیب شوي ده. هو دا ټول د دې لامل ګرځي چې نړۍ په وینو ولمبول شي.

په دې جګړو کې پانګوال د جنګ په بهانه کارګران له حده زیات په کارګماري تر څو پرلپسې وسله، فشنګ، مهمات، کالي او جنګي وسائل تولید کړي.

سړي وویل: (کله چې د نړۍ د وېش په سر جنګ ترسره کېږي، هغوی خلکو ته څه وائي؟)

مرغه وويل(هغوی د خلکو د غولولو په موخه او د دې لپاره چې سرتېري جنګ ته واستوي وائي چې د هیواد د فاع لپاره مبارزه کوو. یا هم وائي چې فلانکې هیواد په فلانکې هیواد حمله کړي نو موږ باید له فلانکې هیواد څخه ملاتړ وکړو او داسي نورې برغزي او بابولالي)

سړي وويل:(اوس متوجه شوم چې تر څو پانګوال سیستم له منځه لاړ نشي سوله نشي راتلای)

مرغه وويل: (امپریالیستي هیوادونه د ډېرو او ښو ځایونو/هیوادونو/ځمکو د لاسته راوړلو په موخه لوی وحشي جنګونه رامنځته کوي. د خندا وړ خو لا دا ده: کله چې طبقاتي تضاد او ځناوړ ډوله استثمار موجود وي، د سولې او آرامي خبري وکړو.

هو کرانه دوسته تر څو چې پانګوال سیستم برقراره وي، طبقاتي تضاد، بې وزلي او لوږه به ورسره وي او امپریالیستي هیوادونه به د مستعمره او نیمه مستعمره هیوادونو د لاسته راړول په موخه ډېر نور خونړي جنګونه په لار واچوي.)

سړي وويل:(مستعمره او نیمه مستعمره یاني څه؟)

مرغه وويل:(مستعمره هغه هیواد ته ویل کېږي چې مستقیماً د امپریالیستي هیوادونو پانګوالو په لاس کې وي. هغه هیواد چې مستعمره وي هیڅ استقلال نلري، تر دې چې امپریالیسم یادو هیوادونو ته په علني ډول خپل نظامي ځواکونه هم استوي. خو نیمه مستعمره هیوادونه بیا هغه دي چې په اصطلاح ظاهراً د استقلال لرونکې دي؛ یاني له ځانه یو شاه یا ولس مشر لري خو د سیاسي او اقتصادي اړخه په امپریالیزم پوري تړلي وي. چې خپل خوراکي، پوښاک او صنعتي لوازم له هغه هیواده چې دی پرې تړلی دی وارد کړي. پاتي دې نه وي چې په نیمه مستعمره هیواد کې شاه یا ولسمشر د امپریالیزم لاس پوڅی او نوکر وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امپریالیستي هیوادونو پانگوال په نیمه مستعمره هیوادونو کې پانگه اچونه کوي او د داخلي پانگوالو په مرسته یاني په واقعیت کې د خپلو نوکرانو په مرسته هغه هیواد لوټوي او د نظامي کارپوه یا نظامي مشاورو او نورو په نامه یې نیمه مستعمره هیوادونو ته استوي.)

سړي وویل:(پوهېږم چې نور سترې شوی یې او غواړی چې لاړ شې. خو مخکې له دې باید ووایم د هغه څه چې تا د امپریالیزم په اړه وویل؟؟؟؟ځکه امپریالیستان دومره پیاوړي او زور یې دومره ډېر دی چې هیڅکله به کارگران ونه توانېږي هغوی نابود کړي.)

مرغه وویل:(ما داسې څه نه دی ویلي. ما وویل چې کله پانگولۍ امپریالیزم ته ورسېږي نور یې ورکاوی حتمي دی. ما وویل چې امپریالیزم د پانگولۍ وروستی پړاو دی.)

سړي وویل: (په همدومره ساده گۍ سره؟)

مرغه وویل: (نه بابا! گوره، زه څو پوښتني مطرح کوم، ته ځواب راکړه.)

د امپریالیستي هیوادونو ځواک په څه کې دی؟

سړي وویل: (په اضافي پانگه کې.)

مرغه وویل: (اضافي پانگه څه ده؟)

سړي وویل: (هغه خو مالومه ده نو، کله چې ستر پانگوال خپل هیواد کې د کارگرانو د زیښاک څخه لویه پانگه تر لاسه کوي ځکه خو یوه برخه یې پخپل هیواد کې او پاتي برخه چې اضافي ده بهر ته استوي.)

مرغه وویل: (دا پانگه له کومه راغلي.)

سړي وویل: (د کاگرانو له زیاره.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: (اضافي پانګه هم چې کله بېر ته ولېږدول شوه، د کارګرانو د زیار پوسیله ورځ تر بلې ډېرېږي. دا سمه ده؟)

سړي وویل: (هو.)

مرغه وویل: (نو له همدې امله دا کارګران دي چې د هغوی د لاسي تناکو په نیتجه کې پانګوال ځواکمنېږي خو که کارګران پوه شي نور به هغوی ځواکمن نه وي.)

سړي وویل: (خو تا وویل چې فوځ او پولیس د امپریالیزم په خدمت کې دي. هغوی ټانګ، ټوپک، بمب او داسي نور ګڼ جنګي اوزار لري.)

مرغه وویل: (ټانک څوک جوړوي؟)

سړي وویل: (کارګر)

الوکی وویل: (ټوپک څوک جوړوي؟)

سړي وویل: (کارګر.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وويل: (بمب، فانتوم او نور هم کارګران جوړوي. په هر څه چې ګوته کېږدې هغه کارګر جوړ کړي. وينې يې؟ پانګوال پرته له کارګره ورکېږي. ښه نو که چېرته کارګران د خپلو تولو رنځونو علت ومومي ، که هغوی وپوهېږي چې څومره يوه ښکلې نړۍ ورته په تمه ده، که هغوی وپوهېږي چې د جنګونو علت چې ټولې نړۍ ته يې اور ورته کړ او په وينو يې ولمبوله او ميليونونه خلک يې ووژل د نړۍ د وېش په سر د امپرياليستي هيوادونو تر منځ د شته اختلاف له امله دي. که هغوی دبې وزلي، بې روزګارۍ او نورو په علت پوه شي، کارخانې به پرېږدي او د امپرياليزم که روښانه يې وواېو د پانګوال شړېدلي سيستم په وړاندي به راپورته او مبارزه پيل کړي. کله چې کارګران کارخانی پرېږدي، هغه له کاره لوېږي او ځای په ځای درېږي. او کله چې کارخانې ودرېدی ياني پانګه له کاره ولوېده او کله چې پانګه په ځای ودرېږي او له کاره ولوېږي پانګوال به ورځ تر بلی کمزوري چې بيا نشي کولای دکارګرانو په وړاندي مقاومت وکړي او په پای کې به له ماتي سره مخ شي.)

سړي وويل: (هغه څه چې لا تر اوسه هم ماته لا ينحله دي هغه دا دي چې: ته ولې وايې چې امپرياليزم د پانګولۍ وروستۍمرحله ده؟)

مرغه وويل: (ډېر علتونه لري.)

۱-کله چې پانګولۍ خپلې وروستنۍ مرحلې امپرياليزم په لور ګام اخلي، د امپرياليستي هيوادونو پانګوال کڼ هيوادونه تر ولکې لاندې راولي. دا هيوادونه د مستعمرې يا نيمه مستعمرې په شکل اوړي. د دې هيوادونو خلک له بزګرانو نيولې تر کارګرانو پورې په وحشي بڼه استثمارېږي. د هغوی هر کوچنی غبرګون د ټوپک پوسيله ځوابېږي. د هغوی ټول ثروت د مس له معدنه نيولې تر سروزرو او نفتو پورې ټول لوټل کېږي. او په بدل کې يې لړ څه خرافات ورکول کېږي تر څو زېښاککر په آرامه سره خپل استثمار ته دوام ورکړي. ښکاره ده چې په دې هيوادونو کې بې وزله، بې کاري، لوږه او مريضې پراختيا مومې او په نتيجه کې د امپرياليزم په وړاندي چې د پانګولۍ وروستنې مرحله ده دخلکو کرکه او دوښمني زېږي او د مبارزې غوښتنه پکې پيدا کېږي.

۲-کله چې د نړيوالو بازارونو او خامو موادو په وړاندي د امپرياليستي هيوادونو دښمني تر جنګه ورسي، دا جنګونه په کارګري طبقې د بې روزګارۍ او لوږي فشار لا هم ډېروي. امپرياليستي جنګونه کارګران هوښياروي او د نړۍ په کچه د کارګري انقلابونو د ډېرېدو لامل ګرځي. د بېلګې په توګه د لومړي نړيوال جنګ څخه وروسته چې د آلمان لخوا د نړۍ د وېش په سر په وجود راغی، د شوروي ستر انقلاب تر سره شو.

همدارنګه دويم نړيوال جنګ هم کارګراي او امپرياليستي ضد انقلابونو ته لاره هواره کړه. څنګه چې د نړۍ د يو پر څلورمې برخی نفوسو ته امپرياليسم زولنې اچولې وې، وشلولې او وژغورېدل. په کلي ډول امپرياليستي جنګونه تل رامنځته کېږي. که امپرياليستان وغواړي يا ونه غواړي تاريخ په ثبوت سولي چې دا جنګونه د پانګولۍ مرګ رانږدې کوي.

۳-د کارګرانو او پانګوالو تر منځ اختلاف د زېښاک(استثمار) ډېرېدو او د پوليسو پوسيله د ټکونې له امله ډېرېږي چې د پانګوالو په وړاندي د کارګرانو او نورو زيارايستونکو دښمني او کرکه له پخوا لا نوره هم زياتېږي.د يادو درې واړو اختلافاتو ډېرېدل د دې نښه ده چې نور نو د پانګولۍ عمر پای ته رسېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

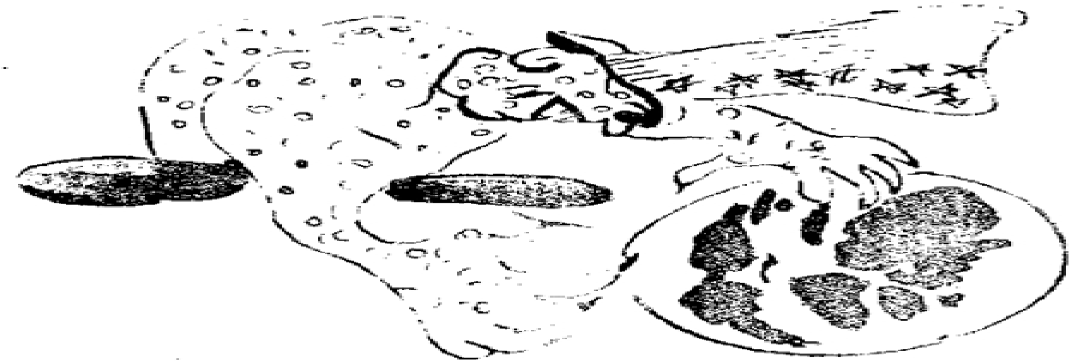

سړيوويل : (کله چې دا درې اختلافه ډېر او چټک شي، پانګولي به خپل پخپله نابوده شي؟)

مرغه وويل: (مسله دا ده چې د دې اختلافونو ډېرېدل او چټکتيا د پانګولي د ورکاوي او په ځای يې د کارګري حکومتونو د ځای ناستی کېدو په موخه د کارګري انقلابونو د نږدې کېدو او تر سره کېدو نښه ده او يا هم وېلای شوې چې سوسياليزم(د کمونيزم لومړۍ مرحله) ده. روښانه ده چې تر څو د کارګرانو په رهبرۍ ټول خلک انقلاب ونکړي، نشي کولای چې خپل هېواد کې د پانګولي رېښې وباسي.)

سړي وويل: (آيا دا شوني ده چې ټول جهان کې يو ځلي/يو دم/ وار د واره پانګوال سيستم د کارګري انقلابونو پوسيله نسکور شي او سوسياليزم يې ځای ناستی شي؟)

مرغه وخندل او بيا يې وويل: (ته لکه چې ډېر وارخطا يې. که داسې څه ممکنه وای نو د لومړي نړيوال جنګ څخه وروسته به چې شوروي کې سوسياليستي انقلاب تر سره شو د ټول جهان ولسونو به د کارګرانو په رهبرۍ د پانګولي د له منځه وړلو په موخه انقلاب ته لاس اچولی وای. کارګري او آزادۍ بښونکي انقلابونه په پراوېزه ډول د نړۍ په مختلفو هيوادونو کې تر سره کېږي.)

سړي وويل: (يوه بله پوښتنه هم لرم چې وروستي پوښته مې ده او هغه دا چې آيا امپرياليزم د علم او صنعت له پرمختګ سره موافق دی او کنه؟)

مرغه وويل: (تر څو چې پانګولي خپلې وروستۍ مرحلې امپرياليزم ته نه وي رسېدلي او د آزادۍ سيالۍ په حالت کې وي هر پانګوال هڅه کوله چې نسبت نورو ته د ده توکي ښه وي تر څو په آرامه او ګرانه بيه يې نظر نورو ته وپلوري. د همدې لپاره د صنايعو له پرمختګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يې مخالفت نه کاو خو څنګه چې پانګوالي خپل وروستي پړاو امپرياليزم ته ورسېده لوی پانګوال چې ډېری توليد د دوی لخوا کېده دې پايلې ته ورسېدل چې خپلو کې سره سازش وکړي او د کارتلونو،سنديکاګانو او ټراستونو پوسله توليد يوازي ځان پوری وتړي/انحصار کړي. نو کله چې توکو توليد انحصاري شو له هغه وروسته يې پخپله خوښه بيه/قيمت چې څومره د دوی غوښتل هغومره پورته وړله.ياني لکه مخکې مو چې وويل دوی ترون کاوه چې هيڅ يو پانګوال د دې حق نلري چې خپل توکي نظر هغه بل ته ارزانه وپلوري. دا ده چې پانګوال کولای شي د توکو بيه لوړه وساتي د صنعت ودي ته اړتيا نه مومې او د دې لپاره چې د توليدي اوزارو وده د دوی عمر لنډ نکړي د صنايعو د ودې په وړاندې ودرېږي. نو په همدې اساس امپرياليزم د پرمختګ او ودې په وړاندې لوی خنډ دی. روښانه ده چې هيڅ ځواک نشي کولای د ټولنې، علم او صنعت د ودې خنډ وګرځي.

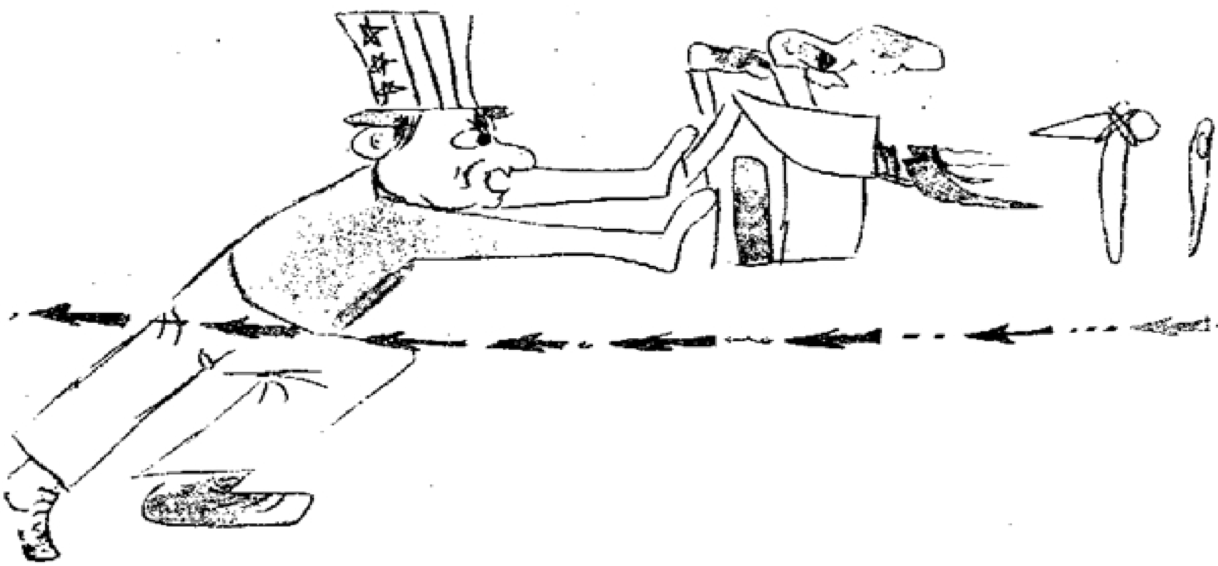

همدا ده چې امپرياليزم د څو سري مار په څېر د مرګ په حال کې دی.)

شاوخوا نيمه شپه وه. الوتکه او سړئ دواړه ستړي شوي ول. مرغه وويل: (هغه څه چې ما د امپرياليزم اړوند وويل هغه بنسټيز مسائل ؤ چې تا په دې اړوند نورې مطالعې ته اماده کړي. نيمه شپه ده. خوب نيولی يې، زه هم بايده ولاړه شم؛ سبا راشه د ځنګله ها خوا د تپې سره ته راشه چې يو زړه وړنګې کتاب امانت درکړم.)

سړی خوښ شو او قول يې ورکړ چې سبا د ځنګه ها خوا ته لاړ شي. هغه ؤ چې يو بل ته يې شپه پخير وويل ، الوتکه والوته او د شپې په تيارو کې ورکه شوه...

پای...

د امپرياليزم د نابودی په موخه مخ په وړاندې د خلقي – پرولتري انقلاب په لور!!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library